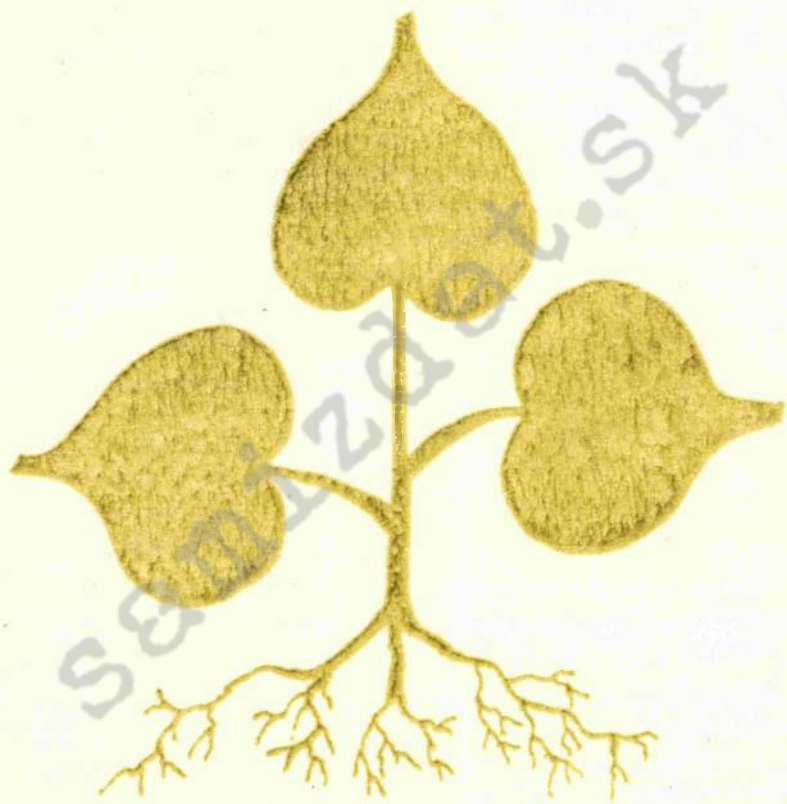

Radost' a Nádej

- 1988

Na úvod do r.1988

Čitateľov srdečne pozdravujeme po slovenských dolinách i rovinách. V minulom roku sa objavili dve čísla RaNu ako mladé, slebooperené lastovičky. Poniakortým pripočali nielen slebooperené ale aj podvýživéné. Nuž, treba sa ospravedľňovať? Nie! Uznávame to. Aj za iných prenasledovaní Cirkvi všeličo začínalo všakovo. Už vyše 40 rokov trvá pretrhnutie literárnočasopiseckej tradície našej Cirkvi. Spomíname si z histórie /z rozprávania už dnes kmetov/ ako sa kedysi za duchovných zmätkov/"Pryč od Ríma"/ udržieval Spolok sv.Vojtecha, časopis Svätá rodina, Kultúra, Plameň, Tvorba, Nová práca, Verbum, Veritas, Smer a iné /nehovoriac o rehoľných časopisoch/. Čo všetko prežili podnecovatelia-zakladatelia /neraz autori celých čísel/. Nebolo spočiatku prispievateľov. No v krátkom čase to zvládli, lebo vzdelaných katolíkov pribúdalo, keďže sa rozmáhali aj duchovné strediská.

A dnes? Hm, hm - Bohu vďaka, že Duch veje, kam chce a vzbudzuje si svojich horlivých synov aj tam, kde by sme ich ani netužili. A tak už pred 20 rokmi začal nepokoj, ktorý nám v skrytosti doniesol plody s vatra sa mieti ďalej. Písaniu sa niet kde oficiálne na naše témy učiť. Tak sa to dvoma číslami začalo ako kedysi v jednotriedke s viacerými ročníkmi.

Preto po dnešok to uzatvárame takto: koho poštekľila slabota príspevkov, nech pošle lepšie a celú sériu! Koho svrbis "duchovné dlane" na fackenie, prosíme o prepáčenie a ohlesujeme, že za vlasy se s nikým nechceme ťahať. Ani šticovať se tiež nemienime dať. Iste nejední by chceli byť cenzormi a dávať Imprimatur. Chápeme to. Lenže autoritou je len ten, kto bratom robí službu. Ako viete a vidíte aj čujete, biskupov ešte nemáme a "richtárov" sme si nezvolili. To uvádzame nie na pošteklenie, ale len konštatovačne. Slovenský Izrael dostane aj sudcov. Ale potom tento časopis slebo zanikne alebo podobný sa

bude vydávať oficiálne a ky doň budeme prispievať. Istotne ho povedie oficiálne ustanovená redakcia.

Tento rok treba 4 čísla. Prvé máte pred sebou. Nateraz aj toto aj ďalšie tri budú zostavené z nových príspevkov a z príspevkov, ktoré boli už zverejnené a majú stálu platnosť. Navyše dostupné zahraničné príspevky, slovenské, české a iné. Čiže poriadne nožnice! Nepopierame, že to nejednému pripadne ako zborník.

Zapíname vákuum a peča je dost. Každé číslo bude mať tieto okruhy: Život v Cirkvi, Rodina - manželstvo, Ekumenizmus, História Cirkvi u nás a u Slovanov /grécky obrad u nás, pravoslávie, unionizmus, pravoslávnoekotolícky dialóg/, Umenie v Cirkvi /hudba, staviteľstvo, maliarstvo, poézia/ a Orientačné správy.

Posmeľujeme Vás do štúdia, dopísania, do kritiky. Kto nepodpaľuje, nehori! Začnime prácu na sebe! Nabíjajme si akumulátory a potom svietne! Každý podľa svojích darov.

Redakcia

Prebuď svoju Cirkev

Prebuď svoju Cirkev

a začni pri mne.

Urob živým naše spoločenstvo,

a začni pri mne.

Daj, nech príde pokoj a poznanie Bohe
všade na Zemi

a začni pri mne.

Prines Svoju lásku a pravdu

všetkým ľuďom,

ale začni pri mne.

DON BOSKO

Tento rok je 100. výročím od smrti moderného pedagóga, Feliana a kňaza Jána Bosku. Zomrel naď ráno 31. decembra 1888. Mal 72 rokov. Nebol to deň smútku. Jeho die-
lo bolo rozšírené po zemešli a stále sa šíri-
lo a šíri dodnes. Všetci jeho duchovní synovia a dcéry vedeli, že odišiel do večnosti, kde u svojej milovanej Madony sa za nich prihovára a žiada o ochranu.

Na Hronnice bol pohreb - víťazný - slávnostný pochod s rakvou po Turíne. Jední sa dotýkali rakvy ružencami a obrázkami, druhí z nej odtrhávali kvety a ozdoby ako pamiatku na don Bosku.

V salezián. ústave na Valselice za riekou Pád, podľa jeho prania pochovali ho do výklenku v stene schodov, čo vedú na dvor, kde denne hrávala proletárska turínska mládež. Chcel byť aj po smrti blízko pri svojich sabávajúcích sa chlapcoch.

2. júna 1929 pápež Pius XI. /raz bol hosťom u don Bosku/ vyhlásil ho za blahoslaveného.

1. apríla 1934 na Veľkú noc, bol vyhlásený za svätého. Jeho telesné pozostatky boli slávnostne prenesené do baziliky P. Márie Pomocnice kresťanov a uložené vo vlastnom oltári.

K tejto urne denne prichádzajú pútnici, saleziáni a mládež z celého sveta a modlia sa:

"Všemohúci Bože, vo svätom kňazovi Jánovi Boskovi del si mládeži láskavého otca a učiteľa. Prosíme Ťa, zapáť aj nás takou láskou, akou horelo jeho srdce, aby sme neúnevne hľadali duše a vytrvalo slúžili iba Tebe".

Modlitba o duše

Da mihi animas
 caetera tolle
 To skromne začínaš.
 Tu dole
 nemajú duše ceny.
 Celý svet je dnes rozbesnený
 hukotom veliaceho sa koryta
roboty.
 Nikto sa na ne nepýta
 a ľudské životy
 prikuté ako Prometheus
 do hmoty
 sú dnes už
 len mazom na zubaté kolesá
 spod ktorých zmaterializovanej luže
 sneje sa boh
 v zaoležovanej blúze.

Da mihi animas ...

Po prvé: dnes je žobrat zakázané,
 nič nedostaneš zadarmo.
 Po druhé: dnes už duší vôbec niet!
 Vystrieľali ich ako choré lane
 a mŕtvych priviezeli za jarmo:
 Ťahajte káru! Lož chce zobecniť.

A predsa duša cenu má!

Da mihi animas ...

O dušu do úmoru priet se budem,
 a pôjdem hoc aj po žobraní,
 veď duša almužne je kráľovská.

Žobráci, čujte!
 Čujte, doráňaní, don Boska:
 Da mihi animas ...

Zas ožijú lane vystriehane
 a žit sa bude ...
 Kriste Pane!
 Amen.

-A.V.-

VIERA - NÁDEJ - LÁSKA

Verím v Teba,
 posilni moju vieru.
 Dúfam v Teba,
 urob, aby moja nádej bola živšia.
 Milujem Ťe,
 dej mi väčšiu lásku.
 Ľutujem, pomôž mi hlbšie ľutovať.
 Tebe zasväcujem moje myšlienky
 tým, že na Tebe myslím,
 - moje slová
 tým, že o Tebe hovorím,
 - moje skutky
 tým, že ich smerujem ku Tebe,
 - moje utrpenie
 tým, že ho znášam z lásky k Tebe.
 Chcem, čo Ty chceš, pretože to chceš Ty
 tak, ako to chceš,
 pokiaľ Ty chceš.

- M.A.-

Svätý Don Bosko

Taký je svätý, že aj bez spovede
pustiš ho odprijímať.

/O iných takô nepoviem, čo ako z lásky pracujú
a majú punc a prípadne i priznáť./

Pozrieš a vidíš: je to čestný človek,
nie dáky svätý tatuško.
Jasný je jak to ráno v máji,
bucľatý ako jabĺčko,
na čele peknú brčku má,
z očí mu sila vyžaruje
a mužne duní jeho krok.

Čohokoľvek sa Bosko chytí,
v tom cítiť moc a poriadok
a z poriadkom aj dobrotu a lásku k Bohu,
lásku k deťom, čo otca, matku nemajú,
no jeho sú, jeho sú všetky opustené deti
a bez neho žiť nemôžu.

Všetka tá mladá chudoba
má rannú hviezdu na čele,
to je tá jeho vytúžená fara,
fara, čo búcha kledivom a píli,
píli, lebo v Bohe verí, pracuje, spieva,
že až uši bolia,
a klenky bunky stvára.

On kráča ako Mojžiš medzi nimi,
tu poučí, tam spovedá,
tu pokerhá, tam utišuje svady.
Vie, že má ľudstvo prerobiť,
a veru dá si rady.

Vy si len, páni, majte svoje škriepky,
 majte si plány, majte svoje vlády,
 mne tento dorast postačí,
 okolo tento živý kruh,
 ktorý ja učím o Bohu
 a remeslu se priúča,
 prst si cvičí, číta, píše úlohu.

"Môj Otec konať neprestal
 a ja som činný spolu s Ním."
 Toto sú, deti moje, slová Krista Pána
 a teda verte im.
 Iba kto robí, zaraz vidí,
 že sú mu v práci mnohí ľudia: potrebni,
 treba nám všetky ramená,
 veď všetci máme dokončovať
 výstavbu prvých šiestich dní.

Pán Ježiš volá: Poďte ku mne,
 keď od roboty do úmoru je vám."
 Tu je môj kríž, a ak ste lační,
 tu je aj moje sväté telo,
 dal by som viac, ale ja viacej nemám.

A preto keď týždeň preletí
 a vyčkáваме nedeľu,
 smyje si z tela robotník hrdzu a olej,
 dá si bielu košeľu
 a pamätajúc na právo,
 ktoré mu patrí ako chlieb a pohár čistej vody,
 k Boskovi ide opäť ako chlapča
 a na krk sa mu hodí.

Otče môj, ja som človek jednoduchý,
 aj keď niet u nás na závode
 obratnejšieho mechanika,
 povedzte, teda naozaj prideme všetci do neba
 a naša bude Republika?

Zato, že mi už fúzy pekne šibú
 a v práci podám dobrý chlepský výkon,
 šibal som bol a šibal som,
 rátaajte si na k nezbedníkom;
 čo na srdci, to na jazyku mám:
 poproste Boha, aby mi dal dennú skyvu,
 a pretože sme kresťania, všetkých,
 čo so mnou pracujú, azdu spravodliví.

My opäť v Boha veríme
 a v chráme Božom uznávame,
 o čo je od nás mocnejší,
 nanovo hrozne na živote
 i na sarti nám záleží.

Človek je človek, zostarne,
 lež deckom ostať nik mu nezabrání,
 všetci sme, deti, muži, ženy,
 na jednom brde tkaní.
 Všetci sme, všetci pokope
 a raz je toho priveľa,
 raz trochu,
 hmýrime sa a klíčíme
 a zväzame a chceme ostať pospolu
 a začíname nanovo,
 Le to až oči kochá.

Don Bosko, patrón večnej mladiny,
 oroduj za nás u živého Boha!

Paul Claudel
 Preložil Karol Straň

AKO MEDITOVAŤ?

/Metóda troch schopností podľa Sv. Ignáca/

V určenom čase si pozorne vypočujem, alebo prečítam predlohu na rozjímanie, pritom si zapamätám hlavné myšlienky. Predmet rozjímania si možno vziať z knihy rozjímaní, zo Sv. Písma, z liturgie, z kázne, z prírody, zo života ... Pre rozjímanie si vyhľadám osamelé alebo uzavreté miesto, kde ma nebude nik vyrušovať.

1. Prípravná modlitba /nemení sa/

Pred miestom, kde budem rozjímať, postojím, vzbudím si vieru v Božiu prítomnosť /Boh sa na mňa pozerá/a sústreďím sa. Uvedomím si, čo idem robiť. Pokľaknem na koleno a v krátkosti prosím Boha, aby som si dobre urobil toto rozjímanie na jeho slávu a pre svoje dobro.

2. Prvá príprava /mení sa podľa predmetu rozjímania/

Sediac, čo najživšie si predstavím miesto, osobu, vec, hlas a pod.; teda dejisko alebo charakteristický jav, o ktorom budem rozjímať. Vytvorím si akési obrazové východisko /postava Ježiša, chrám, vrch .../ pre pôsobivé vnímanie toho, čo hľadám. Do meditácie tu zapájam obrazotvornosť, aby som sa vyhol roztržitosti. Takto vytvorená predstava pomôže mi udržať si sústredenosť. Keby mi aj myseľ odbočila, vrátim sa k tejto predstave.

V tejto predstave nie je ťažisko meditácie, je len prostriedkom pre dosiahnutie osohu, preto jej netreba venovať veľa času.

3. Druhá príprava /mení sa podľa predmetu rozjímania/

Pokľaknem si a prosím Boha /Ježiša/ o to, čo konkrétne chcem dosiahnuť týmto rozjímaním. Prosba musí byť primeraná predloženej látke. V istom zmysle tu prosím už

o výsledný efekt rozjímania.

-

4. Zaujetie polohy meditácie

Vstanem, sadnem si alebo zaujmem polohu, v ktorej - ako sa nazdávam bude sa mi najlepšie meditovať. - Počas rozjímania môžem striedať polohu /kľačať, stáť, sedieť, prechádzať sa/ napr. každých 15 minút. Toto striedanie môže napomôcť tomu, že moje myšlienky dostanú patričný spád a rytmus.

5. Hlavná čas meditácie

Je rozdelená na body podľa toho, ako to vyžaduje predmet meditácie. Pri každom bode používam túto metódu:

- pamäť si spomenie na predmet meditácie,
- rozum o ňom uvažuje,
- vôľa si robí predsevzatie,
- rozhodnutie spreievádzam modlitbou

Nemusím vyčerpať celú látku predlohy. Stačí mi prebrať len toľko, na koľko mi vyjde čas. Určený čas i postup treba dodržať. Rozjímania musia vydržať i vtedy, ak nie som disponovaný.

a/ Činnosť pamäti

Sprítomním si obraz, ktorý som vytvoril fantáziou a ponechám ho na seba pôsobiť.

V rámci tohto obrazu si predstavím predmet rozjímania - tajomstvo, o ktorom ide rozjímať. Môžem to urobiť dvojako:

- text predlohy pomaly rozjímaovo čítam a zastavujem sa pri jednotlivých slovách alebo myšlienkach
- alebo pripomeniem si hlavné myšlienky, ktoré ma pri čítaní /počúvaní/ zaujali a zachytili

Pamäť má napomáhať rozumu pri rozmyšľaní a analýze.

b/ Činnosť rozumu

Rozum uvažuje o predmete rozjímania, skúma jeho obsah, hodnotu a motívy.

V tejto úvahe vnikám do logických súvislostí, tvorím logické závery. Jednotlivé pravdy vzťahujem svojmu minulému, prítomnému a budúcemu životu.

- Ž predmetu rozjímania vyvodzujem zreteľné poučenie:

Čo z toho, z tejto pravdy pre mňa vyplýva?

- Pripomeniem si dôkazy z rozumu, zo Sv. Písma alebo z cirkevnej tradície:

Prečo to mám robiť?

- Pozriem sa na svoju minulosť: Ako som to doteraz robil?

Táto činnosť rozumu ma učí poznať ideál seba samého a zároveň má vzbudiť duševné procesy /city/ a pohnúť vôľu k predsavzatíu.

c/ Činnosť vôle

Vôľa ťaží z predmetu rozjímania citu a predsavzatia. Činnosť rozumu u mňa ustupuje v prospech vôle. Predmet rozjímania cez rozumové poznanie sa dostáva v spolupráci citu a vôle. Vyvolané duševné procesy vedú ma k úkonom viery, nádeje, lásky, nábožnosti, kútosti, vďačnosti, pokory, radosti, povzbudenia, oduševnenia ... Týmto úkonom treba venovať aspoň polovicu času, vyhradeného na meditáciu. Úkony majú byť vrúcne, aby ma dojali a pohlí vôľu k pevnému predsavzatíu.

Za spolupráce rozumu aplikujem predmet rozjímania na svoj budúci život: Ako to budem robiť odteraz? Vo mne sa musí zrodíť konkrétne a pevné predsavzatie, ktoré vyplýnie z meditácie a ktoré chcem uviesť do života.

Celým srdcom /ako celý človek/ mám cítiť a prežívať predmet meditácie. Celé bytie vložiť do rozjímania. Viac sa starať o vnútorné prežitie, než o utváranie pojmov čo ako krásnych a výstižných. Podstata modlitby nie je vo veľkých slovách, ale vo veľkej láske.

Uprostred meditácie môžem robiť rozhovory s Bohom, prednášať prosby. Vlastné miesto rozhovoru je však až na konci meditácie, keď sa cítim meditáciou najviac pozdvihnutý.

6. Rozhovor

Na záver meditácie si kľaknem /väčšia úcta ako pri úvahe!/. K rozhovoru s Bohom /modlitba/ o tom, čo som poznal a prečo som sa rozhodol. V modlitbe vyjadrím svoj osobný postoj k tomu, čo vyplýva pre mňa /meditovaného. Rozhovor s Bohom má vyvierat' z vnútorných citov a podľa nich bude ej rozdielny. Niekedy sa budem zhovárať s Bohom ako Syn s Otcom, inokedy ako podriadený s nadriadeným alebo ako priateľ s priateľom, či ako obžalovaný so sudcom a pod.

- Za poznanie ďakujem, vyjadrím svoju vieru, lásku ...
- Na uskutočnenie rozhodnutia prosím silu ...
- Boh Ježiš je moja sila!

- Možnosť trojakého rozhovoru s Bohom, s Ježišom,
s Pannou Máriou.

MINISCHÉMA

1. Postojím pred miestom, kde budem rozjímať.
Vzbudím si vieru v Božiu prítomnosť.
Prosím: Pane, daj aby všetky moje myšlienky, slová a skutky počas tejto meditácie i v živote po nej boli len na Tvoju oslavu pre dobro mňa i iných.
2. Sedím.
Predstavím si miesto, osobu, ďalšie okolnosti ...
3. Pokľaknem si.
Prosím o to, čo konkrétne chcem dosiahnuť.
4. Zaujmem polohu meditácie.
5. Činnosť pamäti: Predstavím si predmet rozjímania:
čítam alebo pripomeniem si myšlienky,
slová ...
6. Činnosť rozumu: Uvažujem o predmete rozjímania,
skúmam jeho obsah, hodnotu ...
Poznám ideál i seba samého.

Mravné poučenie: Čo z tejto pravdy vyplýva pre nás?

Dôkazy z rozumu, zo Svätého Písma alebo z cirkevnej tradície: Prečo to mám robiť?

Moja minulosť: Ako som to robil doteraz?

7. Činnosť vôle:

Aplikujem predmet rozjímania na svoj budúci život. Urobím si konkrétne predsavzatie:

Ako to budem robiť odteraz?

8. Rozhovor /modlitba/: Vyjadrím svoj osobný postoj k poznávanému.

Vďaka, ľútosť, láska, viera, dôvera, nádej, radosť, nábožnosť, oduševnenosť ...

Prosím o silu od Panny Márie ,

Zdravas Mária ...

od Ježiša -

Duša Kristova ...

od Boha Otca -

Otče náš ...

-24-

PRÍRUČKY NA MEDITÁCIU

1. Predovšetkým odporúčame, aby ste si dali ozerokovať knižku o ktorej uvádzame základné údaje. Je to titul Ignaciánsky od G. Hevenesiho. Je v češtine.
2. Ako druhý na ozerokovanie je "MINUTĚNKA" od o.b. Hloucha. Je v češtine.
3. Ďalší: POČULI SME SLOVO PÁNCOVO od Faudemona. V slovenčine.
4. FILOTEA od Sv. Frenčiška Salezského /staršie vydanie/. V slovenčine.

GABRIEL HEVENESI

CITÁTY A REFLEXE

K DENNÍMU ZAMYŠLENÍ

V-KA, ŘÍM, 1982

• • •

Je celkem málo knih tak úctyhodného stáří, které by se ještě dnes tiskly, jako je tato. Poprvé spatřila světlo světa v roce 1705 ve Vídni, ale již v roce 1709 se tiskne v Praze, 1713 v Tmavé, 1734 znovu v Praze a v Tmavé, 1749 v Klagenfurtu... a tak se rozbíhá po světě. Původní latinské vydání je brzy překládáno do jiných řečí: 1713 vychází polsky v Lublině, 1718 německy v Praze, 1753 španělsky v Seville, atd. Nepodařilo se mi zjistit, v kolika řečech a vydáních tato kniha již vyšla do dnešního dne.

Česky vyšla nejdříve částečně v časopisu *Blahovést v letech 1881-1882*¹, kompletně pak v překladu P. Leopolda Škarka TJ² ve třech vydáních v letech 1941 až 1947 (Velehrad, nakladatelství dobré knihy v Olomouci). K pří-

¹ Myšlenky pro leden až květen.

² P. Leopold Škark SJ zemřel v Domově důchodců na Moravci, okres Zdar nad Sázavou, dne 23. března 1968.

pravenému již čtvrtému vydání³ už nedošlo. Titul těchto vydání zněl: »Jiskry sv. Ignáce«.

Autorem této knihy je P. Gabriel Hevenesí SJ. Narodil se 24. března 1656 ve Vádrosmiske⁴. Do tehdejší rakouské provincie Tovaryšstva Ježíšova (Societas Jesu = SJ) vstoupil dne 23. října 1671. Vyučoval postupně gramatiku, humanitní předměty, rétoriku, polemiku, filozofii a morální teologii. Jako novicmistr působil 11 let. Byl děkanem trnavské university, rektorem vídeňského kolégia, ředitelem Pazmána ve Vídni, rakouským provinciálem. Zemřel jako superior (představený) domu profesů ve Vídni dne 11. března 1715.

Napsal celkem 34 knih. Jsou to díla nejen filozofická a teologická, ale i historická, astronomická a geografická⁵. Dále je to několik životopisů svatých, např. sv. Františka Xaverského, Aloise z Gonzagy, Stanislava Kostky a knihy o Panně Marii a o andělech.

Pro vlastní potřebu si posbíral z různých životopisů sv. Ignáce⁶, z jeho Duchovních cvičení (exercicie) a dopisů⁷ řadu citátů, které pak rozvrhl na jednotlivé dny v roce a přidal k nim své reflexe⁸. Tak vznikla tato kniha, kterou později vydal tiskem pro širší veřejnost pod názvem: »Scin-

³ Nový překlad P. Šarka podle pražského vydání z roku 1709 v roce 1957.

⁴ Vádrosmiske, rodiště P. Hevenesího, se nachází v dnešním Maďarsku, okres Sárvár, komitát (země) Vaa, asi 25 km východně od Szombathely.

⁵ Známý je např. jeho atlas Maďarska.

⁶ Nejčastěji je citován životopis sv. Ignáce podle Daniela Bartolího (1608-1685), který je charakteristický svým klasickým stylem. Dále je to životopis boloňského jezuita Carmolího, známého pod jménem Nolarcus.

⁷ Úmyslné neuvádím za jednotlivými citáty prameny, poněvadž jsou průměrnému čtenáři jednak nepřístupné a jednak nejsou nutné pro účel této knihy. Jedná se o tzv. »Monumenta«, Monumenta Ignatiana, Bartoli, Nadal, Ribadeneira, atd.

⁸ Proto titul tohoto překladu: »CITÁTY A REFLEXE«, tzn. citáty sv. Ignáce a reflexe Hevenesího.

tillae Ignatianae seu Apophthegmata sacra, což znamená:
 »Ignaciánské jiskry aneb posudné výroky«.

• • •

Překlad této knihy do češtiny nebyl snadný a někdy mi působil značné obtíže. Usečnost a záměrně volené protiklady latinského textu a nakonec i různá přitvoření, která Hevenesí používá a která byla pro něj a jeho dobu časová a srozumitelná, ne však pro současného čtenáře, nedovolila vědecky doslovný překlad. A tak jsem musel na některých místech text kvůli snadnější srozumitelnosti upravovat: některá dnes vědecky neudržitelná přitvoření docela vynechat, případně podle smyslu nahradit jinými. Proto se domnívám, že po těchto menších úpravách, které možná ani nepostřehnete, Vám bude text po stránce jazykové naprosto srozumitelný.

• • •

Jinou odzkou je pochopení textu po stránce obsahové. Citáty sv. Ignáce jsou vytrženy z kontextů. Jsou to skutečně jen »jiskry«, tj. nepatrná částečka ohně, kterým tento svatý planul. Pochopit tedy »jiskru« znamená rozumět onomu velkému ohni sv. Ignáce. A samozřejmě ne každý cítí je pro každého, zvláště pokud jde o výroky, týkající se tehledního stavu, ne každý nás osloví vždy a ve stejné intenzitě.

Komentáře Hevenesího jsou nejdříve jeho osobními reflexemi nad citáty sv. Ignáce. Hevenesí je psal pro sebe, pro svou vnitřní potřebu, a to očima, jak on »viděl«, jak citáty »prožíval«. Proto je třeba, abyste se na tuto knihu dívali tak trochu »jinými brýlemi«. Teprve tyto »brýle« Vám umožní proniknout až k samému tajemství této knihy, a tím vlastně i k tajemství sv. Ignáce a jeho synů, kterým je »velký formát ve službě Bohu«. Hevenesí říká: »Čím statečnější je velitel, tím nesnadněji se bojuje zbabělci pod jeho praporem... Hled, nestaneš-li se velkomyslnějším (velký formát!), tak změní buď: o své jméno nebo mravy« (29. května, str. 118).

Při osobním zamyšlení nebo rozjímání nad touto knihou

budete tedy častěji zneklidněni, některá místa, pokud zjistíte rozpory ve Vašem životě, Vás rozjítí. Máte-li však před sebou jistý návod k přikré cestě ke hvězdám (per ardua ad astra) nebo k cestě přes svízele ke slávě (per angusta ad augusta), jak by se tato kniha dala také nazvat, nemůže tomu ani jinak být. Kniha Vám chce totiž pomoci na cestě k vlastnímu štěstí, k Bohu a nezamlčuje Vám proto, že tato cesta je namáhavá, že hodně stojí. V tom však vidím její realismus i její aktuálnost. A tak, i když se časy mění a my se měníme s nimi (tempora mutantur et nos mutamur in eis), nemění se lidská touha po štěstí, po Bohu.

Tato kniha není tedy určena »ad acta«, je třeba se jí dále zabývat. Až s ní sami uděláte roční zkušenost, uvidíte, že se s ní budete zabývat i dále. Snažte se však její slova zasazovat do rámce svého vlastního života, tzn. aplikovat je na danou situaci, ve které žijete a pracujete. Pak teprve poznáte jejich sílu a přitažlivost a pocítíte i jejich pomoc.

Citáty sv. Ignáce nejsou tedy slova, která upadla v zapomnutí. Jako jiskry rozvlitla požár: zaposloucháme-li se do nich, zapálí i v nás oheň lásky k Bohu. Jsou to totiž pravdy a moudrost muže, který našel Boha a který k nám teď jako takový promlouvá o tom, co je pravé a jak můžeme k Bohu dojít i my. Cesta, kterou nám sv. Ignác ukazuje, není vymyšlena u zeleného stolu: je promodlena a životem proživena¹⁰. Je to totiž úzká, ale jistá cesta evangelia, z kterého se nic nevyškrtává.

Kéž Vám tato kniha dodá hodně odvahy a radosti!

P. Robert Kunert SJ

V Klagenfurtu (v Celovci v Korutanecch)

1. ledna 1982

⁹ Pro usnadnění Vaší práce a touto knihou uvádím v textu některé poznámky a vysvětlivky, např. jmen z řecké a římské mytologie (celkem 48 poznámek). Na konci knihy tak malý rejstřík s nejdůležitějšími hesly, abych Vám umožnil rychlejší orientaci při hledání různých myšlenek.

¹⁰ Stručný přehled důležitých událostí ze života sv. Ignáce naleznete na konci knihy.

VHODNÉ MODLITBY
na počátku dne nebo před rozjímáním

Božské Srdce Ježíšovo, obětují ti prostřednictvím neposkvrněného Srdce Mariina a ve spojení s tvou obětí na oltáři modlitby, práce a utrpení tohoto dne, abych tak zadostiučinil za hříchy, přispěl k spáse všech lidí a k oslavě nejsvětější Trojice. Amen.

• • •

Věčné Slovo, jednorozený Synu Boží! Nauč nás právě velkomyslností! Nauč nás tobě sloužit, jak toho právem zasluhuješ: abychom dávali a nepočítali; abychom bojovali a nedbali ran; abychom pracovali a netoužili po odpočinku; abychom se obětovali a nehledali jiné odměny než té, že jsme vyhověli tvé svaté vůli. Amen.

• • •

Bože, můj Pane! Proším tě o milost, aby všechny moje úmysly, veškeré mé jednání a všechny mé skutky směřovaly čistě ke službě a chvále tvé božské Velebnosti.
(Podle sv. IGNÁCE, *Exercicie* č. 46)

VZNEŠENOSŤ KRISTOVHO KŇAZSTVA

Iste nie je ťažko povedať základné pravdy o katolíckom kňazstve. Ale dať si otázku: Čo je moje kňazstvo, kto som ja, kňaz, aké je moje poslanie ... - znamená postaviť sa zoči-voči veľkému tajomstvu, to nemôžeme pochopiť, preniknúť a vysvetliť. Navyše v plnej miere ho nemôžeme usku-točniť ... Na naše kňazstvo sa vzťahujú slová invokácie po premenení: Tajomstvo viery.

Predsa však sám Kristus, apoštoli a sv. Cirkev približujú nám toto veľké tajomstvo ľudsky aspoň trochu pochopi-telným spôsobom. Keď stojíme pred tajomstvom sviatosti kňazst-va, keď chceme tlačiť vieru a pocity svojej kňazskej duše, akoby sme sa videli na brehu mora a pokúšali sa ho vypiť. Je to nemožné, ale pokúsime sa prehltnúť čo len kvapôčku a povedať ako ona chutí.

Prameňom, základom nášho kňazstva je Kristus - večný Veľkňaz. On je od večnosti určený Otcom za kňaza, posaný na veľkňazskú službu Sv. Duchom. Pred Otcom bol vždy pripre-vený splniť svoju kňazskú službu. Keď Otec chcel, keď "priš-la jeho hodina", sa služba vyvrcholila a dokonala bola spl-nená v kalvárskej obeti kríže, anticipovanej už na Zelený štvrtok. Kristus vtedy povedal: "Oče, nech sa stane tvoje vôle!" Prejavom tohto súhlasu s Otcovou vôľou boli aj jeho prebodnuté ruky, nohy, prebodnutý bok... "Dokonané je!" Dokonalá obeta, lebo obetným darom ako aj obetujúcim bol On sám - Vykupiteľ sveta.

K tomuto Kristovmu kňazstvu, účasti na ňom, sme aj my povolani. My, ľudia sprítomňujeme tajomstvo Kristovho več-ného kňazstva.

Podstatou nášho kňazstva je naša kňazská totožnosť s Kristom Veľkňazom. - Budez hovoriť v jednotnom čísle, je to adresnejšie. - Kristus je kňaz, i ja som kňazom, Kristus je od večnosti určený Otcom za kňaza, je som bol v čase povolany za kňaza: Kristus bol posaný Sv. Duchom, ja som bol pri kňazskej vysviacke posaný olejom a Sv. Duchom.

Kristus - Veľkňaz je mojím prototypom. Kristovo kňazstvo je premietnuté do mojej duše. Pečať jeho veľkého kňazstva je otláčená v mojej ako nezamazateľný charakter. To všetko vo mne žije, cezo mňa sa uskutočňuje. Som "druhý Kristus", pravda nie osobnostne, ale funkčne konám v Christovom mene. Kristova božsko-ludská osoba sa sprítomňuje vo mne - kňazovi. Kristus - Kňaz cezo mňa vyžaruje. Kázam Božie slovo a utvrdzujem vo viere.

Kristus si ma vybral, povolal, zveril mi "eu-angelion" a potom ma poslal ho kázať. Konám bohoslužbu slova pri udeľovaní sviatostí. Katechizujem. Jeho obsah? Po prvý raz zaznelo pri Pánovom narodení: "Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle". A neskoršie sám Spasiteľ ho oznámil: "Priblížilo sa nebeské kráľovstvo".

Veľkú úlohu mi zveril Pán a vyznamenal ma veľkou dôverou: Pokračovať v hlásaní Božieho radostného posolstva. Ba viac: Večné Slovo sa zverilo môjmu kňazskému srdcu, mojím kňazským ústam, aby ho cezo mňa prijali a Ním sa formovali všetci ľudia dobrej vôle.

Evanjelium vychádza z úst Božieho Syna.

SLOVO je plodené Otcom.

A obidvoje - Evanjelium i SLOVO - sú mi zverené.

"Či som tomu všetkému dobre rozumel?" - Porozumel - to je len iskierka z veľkej horiacej Božej vetry.

S akou úctou by som mal brať do rúk Sv.písmo! S akým pocitom zodpovednosti mal by som sám sebe i veriacim čítať Božie Slovo. Na kolenách a s modlitbou mal by som sa pripravovať na každú - predovšetkým nedeľnú - homíliu. A pritom i v prístupnej miere poznávať zmysel zjaveného Slova.

Žiaľ, musím priznať, že tomu nevenujem patričnú pozornosť. Kristus pri hlásaní nečaká formálne brilantnú kázeň, hoci sa ani formálna stránka nemá zanedbávať. Čaká Slovo života, ktoré bude vychádzať zo srdca plného viery a ktorým sa budú sýtiť moji poslucháči.

Premeň Pane a nekloň moje srdce radostnou zvestou
i samotným SLOVOM.

Krstím - otváram bránu neba.

Lejem vodu na hlavu dieťaťa a hovorím: "Je ťa krstím..."
V tejto chvíli i mojou spoluúčastou sa uskutočňuje zázrak
znovuzrodenia: Dieťa ľudských rodičov stáva sa dieťaťom
Božím. Začlenil som ho do Božieho spoločenstva. Zayl som
mu z duše dedičnú vinu a urobil som ho Božím chrámom.
Môže to urobiť aj iný kresťan. Ale mňa Pán výslovne pove-
ril úlohou "Zrodiť" nové stvorenie pre Božie kráľovstvo.

Rozmnožovať Nebeský Jeruzalem.

Zmierujem človeka s Bohom

Mne, kňazovi Pán dal moc nad mocnosťami zla. K mojím
nohám si klakajú kajúnci, aby sa vyznali zo svojich hrie-
chov. V Kristovom mene im odpúšťam. Zmierujem ich s Otcom.
Zúčastňujem sa na Kristovej odpúšťajúcej láske a milosr-
denstve. Slová: "Ja ťa rozhrešujem..." sú Kristovou pa-
ralelou: "Choď v pokoji a viac nehreš!"

Veľkým činom je zachrániť stroskotanca. Ešte väčším
je zachrániť človeka pre večný život. Duše se mi zveru-
jú. Prosia, aby som im ukázal bezpečnú cestu k Bohu. Skle-
dajú svoje hriechy, kríže a trápenia. Čakajú porozumenie.
Plnia sa na nich Kristove slová: "Choďte a ukážte sa
kňazom." Táto služba zostáva nenshrediteľným prejavom a
potvrdením služobného kňazstva" /Ján Pavol II/. Daj
Bože, aby som nesklamal tých, ktorí si ku mne kedykoľvek
prikľaknú...

Mažem chorých olejom

Stojím ako anjel útechy a nádeje pri posteli cho-
rých, starých a zomierajúcich.

V ťažkých chvíľach života a vo chvíli smrti človek
hľadá oporu, nádej, istotu ... Tam ma posielala Kristus.

Chorý s vďačnosťou prijíma svoju účasť na svojej bolesti, s dôverou sa chytá slabnutý stavec a starenka pevnej kňazskej ruky s nádejou v duši počúva zomierajúci moje slová: "Život sa nekončí, ale iba mení... Ideš do Otcovho domu." - S vierou prijíma z mojich rúk Chlieb na cestu do večnosti.

Požehnané je moje poslanie pri lôžku: dvíhanie chorých na tele, tešíť zoslabnutých na duchu, priviesť zomierajúcich do večnosti. Zo zeme tu, nahor. Zo sízvého údolia, do večného raja.

Slávim Eucharistiu - sv. omšu.

Vyvrcholením Kristovho života a pôsobenie je Posledná večera a Golgota. Tam sa naplnia jeho poslušnosť voči Otcovi a vrcholí jeho láska k hrišnému ľudstvu.

Pri Večeri vzal chlieb a povedal: "Vezmite a jedzte: Toto je moje telo." Vzal víno a povedal: "Vezmite a pite: Toto je moja krv.-Toto robte za moju pamiatku." Zostáva medzi nami, dáva sa nám za pokrm ... O niekoľko hodín: "Dekonané je!" Obeta je naplnená.

Podľa jeho vôle má sa rozdeľovať pokrm a nápoj života a aktualizovať ovocie kalvárskej obety. Nato si Pán vybral najprv apoštolov, potom kňazov. Keď vo večeradle povedal: "Toto robte na moju pamiatku!" Apoštolov vysvätil za kňazov Nového zákona.

Touto službou bratia moji, poveril Kristus každého z nás. Biskup pri kňazskej vysviacke dal nám moc premieňať chlieb a víno. A máme ich rozdávať bratom a sestrám. Sám sa tým živím. Keď dvíham chlieb - Telo a víno - Krv, ponúkam nebeskému Otcovi obetu čistú, svätú, nepoškvrnenú - nevinného Beránka, Ježiša Krista, ktorý sa za nás nekrvavo obetuje na oltári.

Pri bohoslužbe uskutočňujem najvlastnejšie kňazské poslanie: premenenie a obetu. Tu sa podstatne prejavuje moje kňazstvo. Možno si predstaviť kňaza, ktorý by nekrstil, ktorý by nespovedal, ... ale nemožno si predstaviť kňaza, ktorý by neslúžil sv. omšu. Ňou, odhliadnúc od všetkých chýb

nedokonalostí a hriechov, najdokonslejšie oslavujem nebeského Otca. Som kňezom - Kristovým kňezom. Kázam evanjelium a posväcujem. Môže byť v z n e š e n e j š i e poslanie?

Na kňazstvo, ktorého som nositeľom, nepozieram ako na svoju súkromnú záležitosť a ním sa zaraďujem mimoriadne, dokonslejšie do dejín spásy. Boh ma kňazstvom zaradil - - primerane mojim dispozíciám - do uskutočňovania toho diela. Prijatím kňazstva zriekol som sa - objektívne - seba samého: Kristus - Kňez, Kristus - Vykupiteľ, je prototypom mojej kňazskej existencie. Moju ľudskú a kňazskú existenciu možno vyjadriť slovami: "Prišiel som, aby som plnil Otcovu vôľu". Najkrajšie misie.

Od okamihu kňazskej vysviacky už sebou nedisponujem - patríam jedine Kristovi a Božiemu ľudu. Zasvätil som sa dielu spásy. Usilujem sa, aby nijaká moje činnosť nebola odtrhnutá od poslania môjho kňazstva. Pretože si ma Kristus vybral a ja som mu povedal svoje "áno", nesčiem nikdy povedať: "ja sa vo svojom živote tak zariadim ako ja chcem...", ja si budem robiť čo sa mi páči ..., aký som - to je moja vec - a nikomu do toho nič." Nie! Som na jeho vinici, zveril mi ju a raz vypýta účtovanie. Hospodárom je Boh a ja len služobníkom. Odo mňa chce len vernosť. "Priestor" v Cirkvi a Cirkvevi samú nesmiem použiť - a zneužiť na svoje sebecké chůtky a maniere. Poslušnosť a úcta voči Cirkvevnej autorite je na poprednom mieste ...

Svojím kňazstvom som povolaný na veľké veci: sprostredkovať spásu, Božiu milosť, milosrdenstvo a lásku, ohlesovať ľuďom: priblížilo sa nebeské kráľovstvo. - Ani si neviem predstaviť, aby som ako kňaz robil čosi iné. V tejto "akcii" je podstata môjho poslania: zmysel i náplň. Bez toho si neviem kňazstvo predstaviť. Ako anti-pól by mohlo vo mne existovať, nekňazskými činnosťami! Bola by to však setanská robota!

SOCIÁLNE UČENIE CIRKVI

NÁČRT VÝVOJA A OBSAHU

Kedykoľvek sa kazatelia, teológovia, charismatickí učitelia duchovného života, alebo radcovia vrchnosti poctivo vyslovovali k sociálne etickým témam, oscilovali ich prístupy medzi dvoma pólmi. Jeden z prístupov sa dovoľával Ježišovho "Moje kráľovstvo nie je z tohto svete" /Jn 18,36/ a obdobných miest /Lk 17,20 - 21 a iné/. Druhý nadväzoval na miesto z Ježišovej reči k Nikodémovi, v ktorom je zdôraznený boží záujem o svet, a o to, že práve záchrana sveta je cieľom príchodu Syna /Jn 3, 16-18/. Vo vzácnnejších syntetických pochopoch sa presadzuje mienka, že Božie kráľovstvo sa presadzuje v ľudských srdciach, ale odtiaľ preniká i sociálny rozmer ľudského bytia. Prejavuje sa vo vzťahoch, štruktúrach, jednaní - i keď ho nemôžeme na ne redukovať. Božie kráľovstvo je už prítomné, ale je taktiež veľičinou eschatologickou: v tomto čase je realizované vždy neúplne, nedokonale a skryto. Zo semienka v ľudskom srdci sa ale rozkošatí cez premenu sociálnej reality a celého sveta človeka až k realizácii kozmického aspektu vykúpenia, až k novým nebesiam a novej zemi /Zjv 21, 1/ pri poslednom príchode Pána.

Je tu ale ešte iná polarita, svojím spôsobom ďaleko nebezpečnejšia. Ježiš odmieta pozíciu politického mesiáša, ba dalo by sa povedať, že vyzýva k finančnej podpore okupčnej moci /Mt 22, 21/. Čo potom teda je vlastný zmysel vstupu toho kristovsky radikálne nového práva do sociálneho života? Ako sa zrovnávajú v perspektíve vykúpeného človeka na jednej strane ako "Každý sa má podriaďiť vrchnosti, ktorá vládne ... keď sa teda niekto stavia proti vláde, stavia sa proti poriadku, ktorý dal Boh /Rim 13, 1-8/ a na druhej strane vyznávanie Pána, ktorý zosadzuje mocných z trónov a bohatých posieľa preč /Lk, 51-53/?

Ktovie, či sa asistencia Sv. Ducha, prisľúbená pre výkon učiteľskej služby cirkvi /De Eccl.Christi I.vat.konc.

kap 4, DS 1836/, neprejavovala najprv tým, že kresťanské spoločenstvo muselo prejsť trápnu skúsenosťou cezaro-papizmu a pokušením svetskej moci cirkvi? - A taktiež vylúčenie z týchto ilúzií a nemoci v posledných sto rokoch? Je isté, že s oficiálnou interpretáciou prirodzeného práva a Božieho slova v sústavných textoch ohľadne sociálneho učenia začala cirkev až vtedy, keď proletarizácia, pauperizmus, práca detí a ohrozenie rodiny, ukázali jednostranný a povýšený supernaturalizmus ako nezodpovedný, a keď sa profetického zápasu o sociálnu spravodlivosť ujali tí, ktorí ju slovami a činmi popierajú.

Encyklika *Rerum novarum* /1891/ hádam neskoru, ale ostro a zreteľne konštatuje proletarizáciu pracujúcich a existenciu triedneho boja. Kritizuje zároveň navrhované socialistické riešenie a neváha už vtedy učiť, že prinesie robotníkom skôr škodu než prospech: znamená totiž koncentráciu ekonomickej moci v rukách štátnej vrchnosti a tým obmedzenie slobody. Encykliku často ľavicári kritizujú, že obhajuje súkromné vlastníctvo /zo strany Leva XIII/, že cez sociálnu retoriku Cirkev zostáva na strane bohatých a mocných. Text nám ale hovorí čosi iné: "Keď štát chráni súkromné vlastníctvo, musí mať na myslí ponižených a chudobných. Vrstva bohatých, zahrnutá deťmi, potrebuje starostlivosť štátu menej. Naproti tomu chudobné triedy - zbavené ochrany, čo poskytuje majetok - potrebujú tú ochranu obzvlášť." Vôbec už nemožno hovoriť o tom, že by pri riešení sociálneho konfliktu pápež trval na almužne ako jedinom prostriedku. Naopak, volá po inštitúciách, ktoré by zbavili chudobných "ponižujúceho vystierania rúk po almužne." Svojou apoštolskou mocou zaväzuje kresťanov, ktorí majú vplyv na chod verejných vecí, aby rešpektovali ľudskú dôstojnosť pracujúcich, ktorí sú tvorcami hodnôt a žiada pri tom, aby štátne zákonodarstvo zaistilo minimálne príjmy, ochranu žien a detí, zásady o pracovnom prostredí, právo na dovolenku a právnu ochranu ekonomicky utlačovaných. Pritom text realisticky upozorňuje, že štát nemôže riešiť všetko a podnecuje pracujúcich, aby sami robili viac pre ozdravenie verejných pomerov. Podnecuje

ich k zakladaniu súkromných združení, zameraných na svoj pomoc i na ovplyvňovanie verejných vecí. Reaguje tým pochopiteľne na už existujúce odborové hnutie a dedukuje z prirodzeného práva etické normy ich činnosti. Berie ich tiež pod ochranu tým, že zdôrazňuje prirodzené právo ľudí združovať sa, ktoré štát nesmie bezdôvodne obmedzovať.

Po štyridsiatich rokoch sa k téme výslovne vracia Pius XI. encyklikou *Quadragesimo anno* /1931/ zaoberá sa predovšetkým vzťahom práce a kapitálu. Dochádza k rozlíšeniu individuálneho a sociálneho hľadiska na súkromné vlastníctvo. Užívanie majetku v rozpore s jeho sociálnym zameraním je eticky zavrnutiahodné. Znova sa tu dôrazne upozorňuje, že nesporné právo na súkromné vlastníctvo je právom všetkých. A to tiež konkrétne znamená, že poskytovať pracujúcim iba to, čo treba na reprodukciu prenosnej sily, je bezprávím. Spoločná účasť práce a kapitálu ne vzniká hodnôt, znamená taktiež právo na zodpovedajúce podiely na produkte. Treba dospieť k odproleterizovaniu proletariátu a zjedneniu zodpovedajúceho podielu na moci pre pracujúcich. Po analýze základných skutočností hodnotí encyklika vývoj politických a ekonomických systémov a hodnotí ich kriticky. Neobmedzený liberalizmus popiera slobodu, na ktorej je postavený: vedie k despotickej hospodárskej diktatúre a ovplyvňovaniu štátnej moci bohatšími. Na súčasných socializmoch sa stalo zrejým to, čo predpovedal už Lev XIII.: dochádza k posilovaniu štátnej moci na úkor jednotlivcov a združení; i umiernené formy inklinujú k totalitarizmu. A ten znamená násilie, brutalitu, neľútostnosť. Opätovne sa k tomu pápež vracia o šesť rokov neskôr, /*Divini Redemptoris*/.

Liekom sociálnych neduhov sa vtedy zdal byť dnes už viacmenej zbudnutý korporativizmus. Priaznivé zmienky o ňom v encyklike vyvolali mnohé nedorozumenia. To, o čo Piovi XI. pritom ide, zostáva aktuálnym postulátom dodnes: spolupráca a spravodlivý podiel práce a kapitálu na produkte a moci. /Korporácie mali predstavovať jednotu dvoch relatívne samostatných zložiek v rámci jedného odboru: združenie zamestnávateľov a odborového zväzu/.

Nedorozumenie povstalo z toho, že korporativizmu sa dovola-
val tiež taliansky fašizmus. Pápež cez svoje citlivé posta-
venie neváha tento systém kriticky odmietnuť. Vytýka mu
etatizmus obmedzujúci slobodu združení a jednotlivcov a by-
rokretizmus. /Za zvláštne zhodnotenie by potom stál projekt
viesennej demokretického korporativizmu, ktorý u nás
v tridsiatych rokoch inšpirovaný encyklikou, rozpracúvava-
li L.Peřich, St.Berounský, J.Středa a periodika Čas, Akord
a Řád/ skúste to objaviť a poštudujte si s úžitkom/.

Dalšia encyklika *M i t b r e n n e n d e r S o r g e*
/1937/ kritizuje nanútený nacionálny socializmus pre obmedzo-
vanie náboženskej slobody, novopohanské zbožňovanie rasy,
národa, moci. Protestuje proti násilnému potlačovaniu práv.
Štát nesmie postupovať proti prirodzenému právu a rozhodne
treba odmietnuť zásadu, že "právom je to, čo je užitočné
pre národ."

K okrúhlemu výročiu *Rerum novarum* znova otvára tému so-
ciálnej spravodlivosti pápež Ján XIII. encyklikou *M e t e r*
e t M a g i s t r a /1961/ Zhrňa doterajší vývoj náuky
v jasných slovách, že cirkev nevyzýva iba bohatých k chari-
te a chudobných k trpezlivosti, ale chce *r e f o r m u*
s p o l o č e n s k é h o p o r i a d k u, aby bola zaiste-
ná spravodlivosť pre všetkých pri zachovaní slobody. Pápež
koncilu sa stretáva už s celkom inou situáciou než Lev XIII.
Konštatuje rozvinuté sociálne zákonoderstvo v mnohých kra-
jinách /aj keď tej biedy je v niektorých krajinách viac
než dost/ a jasným pohľadom i tu rozpoznáva nebezpečenstvo:
vedie to k množeniu zákonov a predpisov k obmedzovaniu i-
niciatívy a slobody. Štát i v systémoch, podľa mena libe-
rálnych, vstupuje nelegitimne do oblasti vyhradených jed-
notlivcom a združeniam. Ukazuje sa, že rozhodujúci podiel
na sprevodlivom riešení otázky majú mať súkromné združenia,
autonómne voči štátu a so slobodou členov vo vnútri, pre-
dovšetkým odborové zväzy. Podiel práce a kapitálu na pro-
dukcii je najlepšie vyjadrený rozširovaním vlastníckych
práv pracujúcich voči podnikom /"akcionárstvo práce"/,
podiel na zisku /viď Baťa/ a proporcionálnou účasťou na
riedení podniku pri rešpektovaní odborného vzdelania.

V roku 1963 vychádza encyklika *P a c e m i n t e r r i s*. Ako neprávom sa jej niektorí dovolávajú, je zrejme z textu. Dlho pred tým než začne hovoriť o mieri a o podmieňujúcich vzťahoch medzi štátmi a o nečistnej autorite, analyzuje Ján XXIII nevyhnutné podmienky uskutočnenia mieru. Hovorí o tom, mimo iného, že štát je povinný rešpektovať slobodu a dôstojnosť občanov. Rešpekt k prirodzeným právam človeka zahrňuje právo na život, prácu, odpočinok, i na hľadanie pravdy, na pravdivé informácie, na združovanie i zhromažďovanie, na vyznanie a na účasť na moci. Príkazy vrchnosti vydané v rozpore s prirodzenými právom nie sú záväzné.

Vlastnú tému mieru a vojny a tiež mnoho z doterajšieho učenia pápežov zhrňa a ďalej rozvíja konštitúcia II. vatikánskeho koncilu G a u d i u m e t s p e s /1965/.

Z dosiaľ tu uvedených motívov učenia cirkvi môžeme z obširného textu vyňať a pripomenúť úvahu o verejnej moci. Tá totiž podľa koncilu patrí k Bohom stanovenému poriadku. Bližšie určenie spôsobu vlády a výber vládných činiteľov sú ponechané slobodnej voľbe občanov. Keď vrchnosť prekračuje svoju právomoc, môžu občania hájiť svoje práva v medziach prirodzeného práva a zásad evanjelia. Medzi hlavné zásady spravodlivého spoločenského poriadku patrí rozdelenie funkcií a orgánov verejnej moci a účinná a celkom nezávislá ochrana občianskych práv.

Pápež posledného všeobecného koncilu Pavol VI. sa ujíma téry sociálnej etiky dvoma dokumentami: encyklikou *P o p u l o r u m p r o g r e s s i o /1967/* a dopisom *O c t o g e s i m a a d v e n i e n s /1971/*. Z druhého uvedme aspoň to, že veruje pred nebezpečenstvom podliehania ideológiám. Vedú slobodných ľudí k otročeniu programom, a chýbe im solídny vedecký základ. Kresťanov priťahujú socialistické doktríny. Tu treba pozorne rozlišovať. Sú tu isté črty zhodné s kresťanským sociálnym programom, ale nesmie sa zabúdať, že majú represívny charakter. Je omylom domnievať sa, že z marxizmu možno prevziať analýzu sociálnoekonomickú situácie, a tým byť vtiahnutý do mocenskej štruktúry z nej vychádzajúcej.

Niektoré verzie socielizmu vedú k totalitarizmu. Ani pre liberalizmus sa nemôže kresťan angažovať bez výhrad. Treba ho podporovať v obhajobe slobody, v obrane pred totalitnými tendenciami. Je ale zároveň pravda, že bezhraničný liberalizmus mieni užívať slobodu bez Boha a že je v rozpore so sociálnou spravodlivosťou. Liberalizmus v súčasnej podobe má dokonca so socializmom zhodné črty: byrokraciu, technokratické tendencie, utiliterizmus, materializmus, teoretický slebo praktický steizmus.

Pavol VI. celkom zreteľne necháva súbežne s etickými normami hovoriť evanjelium v nezastretej plnosti: Kresťania vedení Kristovým Duchom majú prispieť k väčšej spravodlivosti. Majú slobodu angažovať sa v rozličných smeroch, ale majú sa chrániť pred absolutizáciou ktoréhokoľvek riešenia, pred zbožštením ideológií, modelov a programov. Evanjelium vedie k prekračovaniu medzi systémov a ideológií. Dynamizmus viery triumfuje nad egoistickými kalkuláciami. Eschatologické očakávanie nových nebies a novej zeme vedie k budovaniu mierového, slobodného, spravodlivého a bratského spoločenstva. Premena štruktúr bez oživenie duchom evanjelia vedie len ku zmene v nositeľoch moci, ale nositeľia i tých najrevolučnejších zmien, keď dosiahli moc, ohraničujú sa novými privilégiami, obmedzujú slobodu a produkujú nové formy nespravodlivosti.

Sociálne náuka súčasného pápeža Jána Pavla II. ukazuje, že organická kontinuita nie je ani ustrnutie v jednom štádiu, ani pestovanie kvetov alebo plodov vo vzduchu. Sociálne etické pasáže encykliky *Dives in misericordia* /1980/ a encykliku *Labor omnia exercens* /1981/ je zatiaľ ťažko hodnotiť.

Realizácia postulátov týchto textov aktuálne prebieha, a nie bez problémov. Mimo iného tiež v stretaní a stretávaní sa s teológiou oslobodenia.

Sociálne náuka cirkvi nie je nič iné než interpretáciou Božieho zákona završeného evanjeliom. V tom je jej záväznosť, ale i predbežnosť a otvorenosť dopredu a nahor. Zabudnúť na to, by znamenalo zapredať evanjelium ideológiám.

L i t e r a t ú r a : Soubor dokumentů k sociální etice církve v trojčísle 332-334 časopisu Znak, r.1982 -
 - Encyklika Pia XI. Quodagesimo anno, přel.B.Vašek, Olomouc 1947 - Vatikánské dokumenty I. a II., skriptum CMBF, bez dalších údajů - T. Vodička: Principy sociální etiky, Olomouc 1945-1946, Krystal - J.B.Metz: Zur Theologie der Welt, Mainz, München, 1968 - A. Schweitzer: Křesťanská sociální etika. Úpadek a nová výstavba kultury, přel. T. Hevlenová-Káhnová, HČSBF, Praha 1964 - D. Pecke: Člověk a dějiny, Praha 1969 - W. Karpiński: Tradycje katolickiego liberalizmu, Wiesz 7-8 /78, s.36/-teologické texty 13 /8i/
 - M.K. -

"Keď slobodná spoločnosť nemôže pomôcť mnohým chudobným, potom nemôže zachrániť ani tých nemohúcich - bohatých."
 - J.F.Kennedy -

"Človek má vonkajšie veci, ktoré obyčajne vlastní, nepovažovať len za svoje osobné vlastníctvo, ale musí ich zároveň chápať ako spoločné v tom zmysle, že môžu byť užitočné nielen jemu samému, ale aj druhým."
 - Koncil -

"Nepostačuje len zdôrazňovať prirodzené právo na súkromné vlastníctvo a na výrobné prostriedky. S rovnakým dôrazom treba vykonať všetko, aby všetky vrstvy obyvateľstva užívali toto právo."
 - Ján XXIII. -

"Bol by som bezpochyby kresťanom, keby kresťania boli denne 24 hodín kresťanmi."
 - Gandi -

"Ešte som nestretol skutočného ebeistu
 - stretávam len nespokojencov."
 - F.M. Dostojevskij -

KRESŤANSTVO NA STREDNOM DUNAJI A V STAROM UHORSKU

Touto štúdiou chceme prispieť k osvetleniu skutočnej genézy na tomto starom eur. teritóriu. Ide nám o ucelenosť. Zároveň ponúkame možnosť iným, schopnejším, rozhladenejším a s prístupom ku prameňom, ktoré na konci uvádzame.

Prečo je toto pole neorané a ostáva naďalej úhorom? Uvedieme viacero dôvodov a čitatelia nech náblehosklonne odpustia vecné i štýlové nedostatky. Celý pokus skromne pomenujeme ako RADLO NA STAROM ÚHORE

1. PÁD MORAVY MOJMÍRA II., SV. LADISLAV, kráľ uhorský a sabolčská synoda - Ladislav Veľký, vyšehradská synoda 1342
2. TURECKÁ OKUPÁCIA UHORSKA - zničenie pre mnohých písomností v kláštoroch, a biskup. archívoch.
3. MAĎARSKÝ HISTORICKÝ ŠOVINIZMUS minulého a tohto storočia s mlčaním, negovaním a prekrúcaním historických faktov
4. ČESKÁ HISTORICKÁ ŠKOLA v Bratislave na UK na čele s prof. Cheloupeckým, podľa ktorého len české kraje sú historickými a na Slovensku nikdy nič nebolo len neprestupné prelesy /vyvrátil ho prof. Rapant etd./.
V tejto škole nešlo len o čechoslovakizmus, ale navyše aj o protirímske zaujatie náboženské - nakoľko jej príslušníci patrili do novovytvorenej slobodomurárskej lože Jána Amosa Komenského, ktorého za I.ČSR povýšili za "učiteľa národov". Ján A. Komenský bol zakladateľom "moderného českého zednárství - tzv. rozenkruciánov".
Na jeho počesť bola pomenovaná bratislavská univerzita, aj keď nikdy o Bratislave nepísal /ani v nej nebol/.
Naopak Františkovi Rákocziemu pri nástupe na kniežací trón v Sedmohradoch daroval knižočku z radami ako vládnuť. /Felicites gentis .../, kde mu radí ako pomáhať Slovákov /manželstvá, výhodné služby etd.../
5. Nenehraditeľnou škodou pre 4. storočie ríš.prítomnosť na Dunaji /Penómia/ sú nezverejnené pracovné výpisky

z rím. písomností prof. Ondroucha z bratisl. Univerzity. Získal prevelký počet dôkazov o tom, že Slovieni-Slováci sú tu usadení v tom období aj keď nad nimi vládnu germánske družinické skupiny Kvádov /so sídlom v Nitre/. Samozrejme, že neprerazil cez zámerne proti nemu postavený múr Antislóvakov a antikresťanov. Nepochodil ani po II. sv. vojne v známom "spore" s terajším akademikom Jánom Dekanom. Jednoducho nik mu nechcel túto prioritu priznať i keď kijevs-
ký letopis vriemenných liet argumentuje a jasne uvádza /s navyše proti kije-
v. kniežacím zámerom/, že kolískou Slovienov je stredný Dunaj /"Slovieni od nepamäti sedeli - sídlili na Dunaji"/.

Ako na úvod a zorientovanie sa to považujeme za dosť užitočné. Sapiienti sat. A teraz kristiémizácia. Kto dosťotočne pozná misionársku aktivitu katolíckej cirkvi v rím. období, a to v rímskej ríši a za jej hranicami, /barbaricum/, musí mu veľmi čudne pripadať negácia christianizácia krajov za rím. limesom /atráženou hranicou/ u nás. Otvorene treba povedať, že ide o kraje od Železných vrát medzi terajšou Juhosláviou a dolným Rumunskom - popod karpatský oblúk, cez Sedmohrady, Tatry až po Bratislavu včítane moravského Slovácka. Bolo by čudné, keby cirkev tieto kraje vynesla zo svojho apoštolátu. A nevynesla ich.

V legende /I. a II./ o veľkomoravskom pomocníkovi C+M - sv. Naumovi /umrel v Ochride - vtedy bulharskom kráľovstve/ je jasne uvedené, že už v I. storočí sv. Andronik je ustanovený za biskupa v Sirmiu /terajšia Srijemska Mitrovica na rieke Sáve v Juhoslávii/. Navyše uvádza: apoštol sv. Pavol pochodil obe Moravy - južnú Moravu /v Juhoslávii - vtedy MŇESIA PRIMA/ a vyšnú Moravu /na terajšej Morave/. Vieme dobrá, že sv. Pavol mnohé časové úseky je "kdesi inde prítomný" len nie v klasických krajoch. Okrem toho cirkev. organizácie sa šíri po všetkých provinciách. Tak môžeme toto obdobie pre naše zábery smele porozvädzeť /podrobne to iste urobis mladší/: do milánskeho ediktu r. 313 a takmer aj sto rokov po ňom /odchod rím.

posádok z Dunaj. hranice - nepr. r.405 odchádza rím. vojsko z Brigétia /Komárom - proti Komárnu/.

V tomto období rím. písomnosti v Zadunajsku /Provincie: Panonia secunda - hl.mesto - Sirmium, Valerie - hl.mesto Páttikostokie, Panonia prima/ je centrom arcibiskupov v Sirmiu. Sú tam uctievaní ako domáci svätci: Anastesia, Demetrius, Ireneus, Bazilla, Fortunatus, Donatus, Sedem Fanien / vedno umučených/ Sebbatia, Agrippinus, Secundus, Romulus, Silvenus, Synerus. V tomto meste bolo 5 cirkev. synod / r.348, 351, 357, 358, 359/. Východne v Belehrade /Singidunum/ uctievaajú týchto svätcov: Hermagoras, Montanus, Maximina, Venustus/. Severne od Sirmia v ohybe Dunaje štyroch mučeníkov bez mena ako "Quatuor coronati". Severozápadne od Sirmia v Cibale uctievaajú Euzébia a Pólia a ešte ďalej je Petovia /Ptuj/ a uctievaným svätcom Viktorinom. Treba si uvedomiť, že zázemie týchto diecéz tvorí Akvilea. Najznámejšie synoda v nej v tomto období je v r. 381. Uctievaajú tam domácich svätcov: Chrizogóna, Hilária, Kantiana, Erata, Felixa, Fortunata. Vedľa v Grade sú synody v r.579 - 591. Je to už obdobie sv. Benedikta a šírenie jeho kláštorov na území terajšej Juhoslávie - "samostany" - heremnitória. Okolo nich sa zakladajú pustovne - remety. Aj samotný Záhreb má svoju časť Remety. Odtiaľ sa šíria benediktíni na Východ až do Transylvánie /Remetegyár v priesmyku hôr/, Turie Remety nad Užhorodom, Remety v povodí Tisy /Remet. házre, Blatné Remety, Remetodomb./ . Škoda, že nie sú zverejnené chotárne názvy z celého Slovenska a Maďarska.

Či bolo, a či nebolo v 4. storočí biskupstvo v Nitre - Surotze a v Olomouci - Júliomontenské za nitrianskeho kvádskeho kráľa Rosemunda a kráľovny Fritigildy a ustanovených biskupov Sumia a Fretella ako aj vplyv sv. Ambróza milánskeho i sv. Hieronyma zo Stridonu pri Adrii - to je samostatná téma, ktorú už ďalej nemôžno obchádzať. Nakoniec aj pasovský biskup Pilgrim uvádza biskupstvá, ktoré v Ríme boli známe ako naddunajské.

Faktom ostáva, že misie z tohto obdobia na našom území zanechali popri kamenných pamätníkoch z hraničnej

oblasti nášho územia aj slovienskú cirkevnú katolícku terminológiu akvilejského pôvodu v mäkkej verzii so "i": Ježiš, kruž, atď. Druhý je v tom: že u Slovienov na strednom Dunaji/aj u nás/ táto misia prispela k zániku pohanského náboženského panteónu/bohov a bohýň/. Ostal len Perún a Vid. Misie v 9. storočí: franská, vlašská, grécka a C+M už ich nenašla. Bojovali len proti ustievaniu víl, rusalok, duchov mŕtvych pri lesných studničkách, starých duboch. Celkove to možno označiť ako "povery" zo starých pohanských čias. Nakoniec - proti týmto poverám sa bojuje na všetkých uhorských synodách až do serušských rokov.

Konštantín a Metod v rámci gréckeho obradu pristúpili k práci opravdu tvorivo. Čo tu bolo, pretransformovali v bohosloveckej škole do usporiadanej podoby, z ktorej sa nám pre "napriaznených vichingovcov" z nášho územia nezachovalo takmer nič. Iba v odpisoch v susedných krajoch a či na Sineji v kláštore sv. Kataríny.

V slovnom inventári najstaršej kresťan. terminológie možno rozlíšiť tri vrstvy:

- I. DOMÁCE SLOVÁ: Boh, svätý, hriech, hriešnik, modliť sa, modlitba, prosiť, prosba, pokuta, vinník, vina, nebo ap.
- II. PONÓNSKE ROMANIZMY: kríž, pohan, kresťan, kostol, kŕst, kŕstiť, omša, peklo, Ježiš, Žid, anjel, diabol, spoveď, malomocný a i.
- III. GERMANIZMY: 1. panónske gótizmy: cirkev, rakva, hodváb, pop. a pod.

2. starochronomecké: /starobavorské/: kláštor, opát, mních, kalich, omša a i.

Domáce slová pochádzajú jednak z pohan. náboženstva našich predkov /Boh, svätý/, jednak z právnej terminológie /pravda, na pravde božej, vina, vinník/. Ďalšie sú preklady: svedomie - conscientia, milosrdný - misericors. Toto sú skryté romanizmy. Ďalšia skupina slov sa dá vytipovať zveď a pôvod z textov modlitieb a rituálu /Otče náš/. Rozbor hláskovej štruktúry pomáha určiť dobu vzniku a uvedenia termínu

Pohanskí Slovania pôvodne spaľovali mŕtvych a ostatky ukladali do popolníc. Od Kijeva na sever to robili ešte v 10. storočí. Po pokresťančení Slovanov mŕtvych dávali do rakiev /lada/. Slovo rakva prišlo z gréčtiny : "arkó--arky-raky-rakev. Podobne je to aj so slovom cirkev. Pôvodne z gréčtiny prešlo do góťčiny v dolnom Potisí /sídla Góťov/ Kyr /Pán/ - kyriskón-kyrikon-kirikó-kirikú-ciriky--cirkev. Značí to kresťanský chrám a zároveň aj spoločenstvo veriacich. Na Slovensku bol termín na Spoločenstvo, lebo na chrám mslí už termín kostol /prejatý pred nákčením, čiže bez "š"/. Toto slovo ja tiež osobitným dokladom toho, že Slovieni tu boli pred V. storočím, ináč by boli prebrali slovo cirkev vo význame kostol. Pred ich príchodom už dávno tu usadení Slovieni užívali kostol.

PANONIA - tento termín je široký. Preto ho podávame v historickom význame a jeho náraсте. Rímsku Panóniu na severe a východe ohraničoval Dunaj až po ústie Sávy. Južná hranica prebiehala v rovinatom teréne na juh od Sávy. Západnú hranicu tvoril Viedenský les a sčasti stredný tok rieky Mury a od jej ohybu išla priamo na juh ku Dráve. Najzápadnejším panón. mestom na Dráve bola Petovia /Ptuj/. Povodie hornej Sávy s mestom Emona /Lublana/ bolo najzápad. výbežkom Panónie. Predkovia Slovincov, Chorvátov, Srbov aj Bulharov, /Sirmium/ sa pomiešali s ostatkami román. obyvateľstva -preto romanizky i nich sú samozrejmé. Proti tomu veľký počet cirkevných aj necirkevných starých panonizmov medzi Slovákmi predpokladá priamy styk Slovákov s román. obyvateľstvom, dlhé spolužitie /veľké počty rím. zajatcov žili na našom území/, a to len v hornej Panónii.

Koncom 4.stor. Panonie superior /terajšie Zadunajsko/ delila sa na 2 administratívne celky severojužnou čiarou od Komárna po Drávu. Západná sa volala Pannonia prima, východná Valéria. Dolná Panonie /na juh od Drávy/ tiež sa členila na dvoje. Na západe bola Sávia a na východe Pannonia secunda.

medzi našimi predkami.

Je na čase, aby linguisti sa dali do práce, do dôkladného rozboru pononizmov, lebo počtom, významom a starodávnym pôvodom tvoria základnú vrstvu slovného cirkev. inventára. Krásne to vidno na analýze slova kríž: súvisí s latin. slovom cruX - Prešlo k nám z ľudovej latinčiny román. obyvateľstva. Vývin, premena slova je táto: crux, cruce /m/ = króče - krodže. Ďalej je prešmyčka - premena "ó" na i-í ako v slove Roma-Rím /Nina-Nin, Salona-Solin, Nona-Nin, Albena-Labin, Petovia-Ptuj/. Ide tu aj o zmenu žen.rodu na mužský. Medzi Slovanmi po 18. storočie nebolo dlhé alebo krátke "o". Táto hláska stojí medzi "a" a "u", tak sa románske "ó" nahradilo - zmenilo na "ú". Z "ú" sa normálne presunulo na "ý"-i. /Vidíme to v príchode Chorvátov na Adriu a ich prevzatie hore uvedených slov/. Konečne aj slavizmy v gréčtine v 6. storočí /prienik Slovanov do Grécka až na Peloponéz/ na slove mobyła ako "magula" bezo zmeny. Tak ako "króče - kríž", podobne je aj "muš - myš, sun - syn, sjuti - šúti - šíti" a pod.

V slove kríž /podobne pri slove Rím/ je vždy mäkké "i" vzhľadom na to, že "r" v oboch slovách je mäkké "r". /viď české kríž, Rím ap./. Slovo Rím Slovania spoznali ako hlavné mesto svojich susedov-nepriateľov už na začiatku kresťan. letopočtu. Slavizmy v latinčine po začiatku letopočtu zaujali horespomínaného prof. Ondroucha /viverra-veričie kožky exportované kupcami od nás do rím.ríše/. Podobne aj ďalšie slovo pastor-pestýr-pestier. Takisto slovo Judeus, Žude-Džud-Žúd-Žid. Aj centrálné slovo kresťanské Ježiš má tú istú premenu. Jeho nezmenená podoba dokazuje, že bola prevzatá ešte pred zmenou dialektu /je-dže/. Čiže Jesus Ježus-Ježiš. Toto zmäkčenie latinčiny nastalo len na severe a severovýchode "Itálie", kde si Rimania porománčili staré ilýrske a keltskoilýrske obyvateľstvo. To platí aj o román. obyvateľstve Panónie. Aj tu nie rím.slová: cesula, missa sa vyslovovalo ako kašula, miša. Do slovinského jazyka prešli ako kašula /košela/, miša /omša/.

Celé horné Panónie bola od začiatku 5. storočia bez rím. posádok a opevnená - strážená hranica sa posunula na Drávu. Rím. ríša nemala vojska proti germán. sťahovavým kmeňom. Tie zničili len tie mestá, ktoré sa postavili na odpor /Aquincum pri Budíne, Carnutum proti ústiu Moravy, Vindobona/. Vidiek sa podrobil novým pánom a plátil dane.

Roku 431 hornú Panóniu obsadili Huni. Mali zmluvu s Rímom, že ju budú chrániť. Huni si však svoje centrum ponechali takticky na strednom Potiší. Tam sa stepiach bola bohatá paša pre ich stáda. V Panónii boli len ich posádky. Atila /+453/ bolo hlavou voľného bojového zväzku hunsogermánskoslávnskeho. Tie kmene si voľne žili pod svojimi náčelníkmi. Huni boli len jazdci. Germáni mali jazdcov aj pešiakov, Sarmati len jazdcov. Slovania prevažne len pešiakov. Atila nebral ani také dane ako Rimania, takže obyvateľstvo žilo v blahobyte.

Po Atilovej smrti sa aliancia rozpadla a hornú Panóniu prevzali pod vládu východní Germáni - Vizigóti a drželi ju až do smrti Teodorika Veľkého /r.526/. Títo Germáni tvorili len úzku vrstvu bojovníkov-družiníkov a obyvateľstvo ostávalo pri tradičnej spoločn. organizácii. Boli natoľko tolerantní, že nenanucovali domácejmu obyvateľstvu svoje ariánske náboženstvo. Ako ariáni neničili ani tu ani v Itálii katolícke chrámy.

R. 526 sa stiahli z hornej Panónie a odovzdali ju Longobardom, ktorí prešli dolnou Moravou do Panónie. Títo prebrali arián. náboženstvo od Gótov už koncom 5. storočia, keď žili pri dolnej Dyji. Títo Longoberdi r.567 v bojoch zničili germán. Gepidov medzi dolnou Tisou a Dunajom /Benát/ a odišli r.568 do hornej Itálie /Longobardia - Lombardia/. Panóniu odstúpili Avarom, lebo tí im prišli na pomoc proti Gepidom. Zmluvne sa s nimi dohodli, že v priebehu 200 rokov sa môžu vrátiť naspäť.

Avari tiež neničili nikoho, kto im nekládol odpor. Vyberali dane a tovar. Sirmium, ktoré odmietlo zaplatiť r.572 ročný poplatok, dobyli a zničili. Panónske arcie-

biskupstvo sa prenieslo do Solúna /Thesaloniky/. Avari sa nedotýkali náboženstva obyvateľstva.

Čatnaté postupy Avarov voči Slovienom sú známe z posledného obdobia ich panstva a vzniku Samovej ríše. Dôležité je to, že kontinuita v preberaní názvov hôr a riek od keltičias po Slovanov nebola prerušená. Navyše od r.313 sa kresťanstvo stalo štátnym náboženstvom popri pohanstve rímskom a na každom kostole bol i knaz-vikár. A tie miesta ostali kultovými miestami aj za Germánov, Hunov, Avarov. Zeme na obrábanie a vypásenie bolo nedostač. ale pracovitých rúk málo.

Táto štúdia chce byť len podnetom pre mladších, aby sa týmito problémami zaoberali a neopnechávali ich aj v ďalších desaťročiach nepospas "odborníkov" na juh od Dunaja, či na západ od Moravy. To je základ slov. kresťanstva a základ utvárania slov. územia pred Samom a po ňom až po Rastislava Moravského.

-Z. N.-

Literatúra pre záujemcov

1. Limes Romanus /Ondrouch, Brat.1938/
2. Veľká Germánie Klaudia Ptolemaia /Šimek, Brno, 1953/
3. Episcopatus nitriensis-historia /Buzek, Bratislava, minulé storočie/
4. Sacra concilia eccl. rom.cath. in regno Hungariae celebrata 1016-1544 /C.Péterfy, S.J., Viedeň, 1741/
5. Najstaršie kresťanské slová v slovenčine /H.Bartek, Most č. 3-4, XI./
6. Opći šematizam kat. crkve u Jugoslaviji, Zagreb, 1975
7. Glagolitic liturgy /Smržik, Rím-USA, 1955?/
8. ŽIVOT METODOV za pesážou, v ktorej autor hovorí, že biskupi-väzňatelia sv.Metoda neušli "súdu sv.Petra" a všetci za sebou za tri roky pomreli. Hneď za tým sa uvádza, že Moravanie listom prosili "apoštolika/ /pápeža/, aby im vrátil Metode - veď naši otcovia od sv.Petre prijeli vieru." V tom je doklad k Audronikovi

9. Eugen Lennhoff: Svobodní zednáři, Aventinum, Praha, 1931
/autor je vídeňský "zednář"/.
10. Učení Rosikrucianů ze XVI. - XVII. století, díl II. a III.
/Vydal Jan Mader, Plzeň 1938 - "pro soukromní potřebu"/.
11. Celtic Europe /farebná mapa P-A1/, produced by the Car-
tographic Division NACIONAL SOCIETY.
In: National Geographic Magazine, Washington, May, 1977
-

Obsah-ex:Historia episcopatus nitriensis /vurum/:

SECTIO I.

- §. 1. Nitriac Civitatis, a qua Episcopatus Denomina-
tionem accepit, Descriptio
- 2. Initio Episcopatus ad Marcomanos collocatur.
Gentis hujus fata, et vicissitudines
 - 3. Illius ad Fidem Christi Conversio
 - 4. Erectio Episcopatus Nitriensis Fritigildae Mar-
comanorum Reginae tribuitur
 - 5. Confirmatur ex Litteris Eugenii II.P.
 - 6. Illustratur ex Litteris Piligrini Laureacensis
 - 7. Et Benedicti VII. P.
 - 8. Sunnas primus Episcopus

E K U M E N I Z M U S

Saernice pre katol.ekumen.hnutie

Medznikom katol.ekumen.hnutia bolo vytvorenie Sekretariátu pre jednotu kresťanov /5.6.1960/. Na 10.výročie činnosti kard.Willebrands zhodnotil prácu a zdôraznil mobilizáciu katol. cirkvi v službe ekumenizmu. Vydali **E k u m e n i e k é** direktorium.

Prvá časť podáva podrobné saernice o účasti na spoločnej modlitbe, posvätných obradoch a vytváraní oblastných a národ.ekumen.komisiách.

Druhá časť hovorí o vyučovaní ekumenizmu na školách /vyšších/ Sekretariát navyše prišiel ku vzniku zmiešaných skupín pre dialóg: katolíckoanglikánska, katolíckoluteránska, katolíckometodistická. Okrem toho sa nadviazala spolupráca so Svet.redou cirkvi v oblasti cheritatívnej, sociálnej spravodlivosti a pokoja vo svete. Ba aj s niektor. vydavateľstvami biblií.

Základné orientácie ostávajú v platnosti, ale dialóg sa se nemôže viesť do nekonečna. S určitými cirkvami dospējeme ku zhode v podstatných pravdách viery spolu s ich dôsledkami, ktoré z toho vyplývajú. Teolog. dialóg s inými cirkvami bude mať len ten dôsledok, že jasnejšie uvidíme odlišnosti, ktoré udržuju rozdelenie.

Dekrát o ekumenizme predkladá niekoľko všeobecných podmienok pri uskutočnení diela zjednotenia kresťanov:

a/ Len obnovou duchovného života môžu katolíci dať svedectvo o učení a orgenizácii, ktorú Kristus založil. Ináč sa odlúčení bratia, ani svet nepoznajú jasne tvár Cirkvi. Katolíci sú povinní uznávať rozmanité formy duchovného života a disciplíny i rôznorodé liturgické obrady. Pri spracovaní zjavenej pravdy majú zachovať spravodlivú slobodu a vo všetkom lásku. Je to prostriedok ako ukázať katolicitu a apoštolskosť. /DE,4/.

b/ Vyhýbať sa všetkému, čo môže urážať odlúčených bratov a nie je v súlade s pravdou a spravodlivosťou a

neberie do úvahy ich situáciu. Treba mať na pamäti, že k odlúčeniu neprišlo len ich vinou ale aj nešou. A súčasné generácie za to nenesú vinu. Majú vieru v Krista. Katol. Cirkve sa k nim správajú s úctou a láskou.

c/ Treba uznať všetky kresťan.dobrá, ktoré existujú v odlúčených cirkvách. Veď pochádzajú zo spoloč.dedičstva s katolíkmi. Sú to Kristove bohatstvá a čnosti tých, ktorí vydávajú Spasiteľovi svedectvo až po mučenie. Neslobodno zabudnúť, že všetko, čo spôsobuje v nich Svätý Duch, môže byť dobré aj pre katolíkov a vždy to môže prispieť k dokonaľejšiemu poznaniu Krista a Cirkvi. /DE,4/.

Osobitné prostriedky

a/ Obnovenie katol.ducha sa uskutočňuje biblickým a liturgickým hnutím, hlásaním Božieho slova a katechézou, spoštolátom veriacich, novými formami nábožen. života, zduchovením manželstva, aktivitou Cirkvi v spoloč. živote.

b/ V srdciach všetkých kresťanov sa musí uskutočniť vnútorné obrátenie zrieknutím sa zvláštneho egoizmu a ochotnou láskou. Tá určite povzbudzuje túžbu po jednote. Preto sme povinní prosiť Svätého Ducha o milosť opravdivého odriekania, pokory, dobroty v službe druhým a bratskej šlachetnosti vo vzťahu ku druhým. A pokiaľ ide o hriechy minulosti, v pokornej modlitbe prosíme Pána s odlúčených bratov o odpustenie, ako aj my odpúšťame svojim viníkom.

c/ Obrátenie srdca a svätosť života spolu so súkromnými a verejnými modlitbami za jednotu kresťanov sú dušou ekumenického hnutia /DE,8/. Spoločné modlitby sa odporúčajú. C liturgických bohoslužbách sa to nedá povedať - nie vždy môžu byť prostriedkom k dosiahnutiu jednoty. To rozhodne biskup, alebo biskup. konferencia.

d/ Katolíci majú poznať učenie a dejiny odlúč. bratov, ich duchov. a kultovný život, psychológiu náboženstva a kultúru. Tu sa predovšetkým uplatnia teológovia.

e/ Predmety prísne teologické a podobne historické treba podávať v ekumen. duchu, a najmä ak ide o vzťahy ku katolíckej Cirkvi.

f/ Treba vyložiť celé katol. učenie bez falošného irenizmu, t.j. bez zamlčovania niektorých katol. právd, ktoré menej odpovedajú nekatolíkom. V katol. učení existuje hierarchia právd, ktorých spájanie so základom kresťanskej viery môže byť rozličné. Dialóg môže prispieť k hlbšiemu poznaniu a jasnejšiemu vyjedneniu nevystihnuteľného bohatstva Kristovho učenia.

g/ Všetci kresťania majú vyznaním viery v trojjedného Boha, vo vteleného Božieho Syna spoločne a vo vzájomnej úcte vydávať svedectvo o Kristovi ako našej nádeji, ktorá nesklame.

Poznáme 2 kategórie odlúčených bratov: nestoriánov /Kfes. koncil/, monofyzitov /Chalcedónsky koncil/ a Prevoslávnych /r.1054/. Západní odlúčení bratia sú z reformácie. Rozdiel je vo viere a štruktúre Cirkvi. Spoločné majú: viere v Najsv. Trojicu⁶ vo Vtelené Slovo.

A na záver: Cirkev zaujíma ekumenický postoj aj voči tým, ktorí neuznávajú Boha. Chce s nimi viesť dialóg a vyznáva, že "ku správne mu budovaniu tohto sveta, v ktorom spoločne žijeme, musia všetci prispievať - veriaci aj neveriaci. /RAN, 21/.

- z taliančiny -

"Cirkev je Cirkvou len vtedy, keď je tu aj pre iných."

- D. Bonhoeffer -

"Takisto ako pápež, i ten najposlednejší kresťan sa podriaďuje majestátu svedomia."

- J.H. Newman -

"My nepatríme Cirkvi - my sme Cirkev."

- Pius XII. -

KRÁTKY PREHĽAD PRAVOSLÁVNEJ EKLEZIOLÓGIE

Zároveň s rozvojom ekleziológie ne kresťan. Západe sa i v pravoslávnej cirkvi prejavoval od 19. storočia nemenej uvedomelý a tvorivý záujem o túto problematiku. V našom storočí sa o to najväčšmi pričínila obnova biblických a patristických štúdií. /Veľký počet gréckych hierarchov študoval na Pápež. univerzite pre orientál. štúdiá v Ríme - patristiku prednáša o. Špidlík SJ/.

Obroda katol. ekleziológie korešponduje s obdobím, keď dozrievajú ekleziologické názory A.S. Chomiakova /1804-60/ a školy slavianofilov, ktorá je dodnes prameňom inšpirácie pravoslávneho myslenia.

V tomto prehľade chceme upozorniť len na najdôležitejšie trendy a ich predstaviteľov, keďže sú dôležité pre ekumenický dialóg.

A. VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA SÚČASNEJ PRAVOSLÁVNEJ EKLEZIOLÓGIE

Pravoslávna tradícia nepozná všeobecne prijatú definíciu Cirkvi, ktorá by mala nespornú doktrínálnu autoritu. Podľa P. Jevdokimova už samotná potreba definovať Cirkev vzbudzuje napokoj - je znakom istého "zatemnenia" zrejmosti Cirkvi. Tajoastvo Cirkvi len v malom stupni je schopné formálneho definovania. Všetko-podľa neho- čo je v teolog. príručkách a katechizmoch je poznačené náhdi-losťou, ktorá je závislá na jednotlivých školách a tendenciách, nevyjadruje však svedectvo Cirkvi o sebe samej: So záľubou zdôrazňuje len stanovisko cirkev. Otcov, ktorí v tom čase Cirkev nedefinovali, ale len jednoducho popisujú jej skutočnosť.

Podľa slávnej formuly S. Bulgakova: "príd a hrad" sa poznanie Cirkvi uskutočňuje skúsenosťou, milosťou a účasťou ne jej živote. Pravoslávna koncepcia Cirkvi má povahu trinitárnu, kristologickú, pneumatologickú, kozmickú a eschatologickú. Pravoslávni teológovia Cirkev chápu

ako živý "obraz /ikonu/ Najsv.Trojice". Tak ako bol človek stvorený neobraz trojjediného Boha, tak aj Cirkev v celej svojej skutočnosti podľa nich odzrkadľuje trinitárne "tajomstvo jednoty v mnohosti". Najplnším výrazom toho je koncil a synodálna /kolegiálna/ štruktúra Cirkvi. Pravoslávna ekleziológia ukazuje Cirkev ako božsko-ludský organizmus a pokračovanie tajomstva Vtelenia, zoslanie Svätého Ducha a zbožštenie /teosis/ sveta, ktoré sa uskutočňuje prostredníctvom sviatostí - najmä krstu a eucharistie /pri epikleze/.

EPIKLEZA Podľa pravosláv. koncepcie sa zbožšťujúca činnosť Svätého Ducha osobitne prejavuje v eucharistickej liturgii pri epikleze, ktorou sa uskutočňuje zázračná premena chleba a vína na Kristovo Telo a Krv. V debata o eucharistii sa dnešní pravoslávni teológovia stavajú na jednej strane proti katolíckej náuke o transsubstancii / pri vyslovení Kristových slov: Vezmite a jedzte ... pite - - toto je moje Telo a Krv ... Toto robte na moju pamiatku. Epikleza nie je biblicky doložená, ani cirkev. Otcovia na ňu nemajú zhodný názor/ a na druhej strane proti protestant. spiritualizmu. Sem sa vyslovujú za patristický symbolizmus. Podľa S. Bulgakova eucharistickú premenu treba chápať antimonicky "ako stotožnenie toho, čo nie je totožné." Ide o líniu gréckych Otcov a zdôrazňuje: chlieb a víno sa bezprostredne stávajú totožné s Kristovým osláveným Telom. Vďaka tejto reálnej totožnosti sprítomňujú "skutočnú telesnosť" Kristovho osláveného Tela vo svete. V tom zmysle podľa nich to nie je premena fyzická /chlieb a víno ostávajú naďalej tým, čím boli/ ale metafyzická a metaempirická. A to preto, že sa uskutočňujú "mimo hraníc tohto sveta". V eucharistic. "obete - - spomienke" prvky chleba a vína sú predstavené Bohu Otcovi pred konsekráciou, aby on sám ich premenil pri epikleze zostúpením Svätého Ducha. Tieto prvky sú znakom Kristovho utrpenia a smrti a zostávajú nimi aj po epiklezeckej konsekrácii.

Najväčšími k tvorivému a originálnemu prínosu pre pravosláv. ekleziológiu prispeli ruskí teológovia z parížskej školy: G. Florovskij, V. Losskij, N. Afanasiev, J. Meyendorff a A. Schmemmann. Ako škola sú dominujúcim činiteľom, ktorý ovplyvňuje ostat. pravosláv. teológov. V centre učenia je Chomiakovov základ: ekleziológia je poznačená špiritualizmom /ruskí teológovia študovali na protestan. univ./ a odtrhnutá od kristológie a soterológie. Prelom nastal na kongrese pravosláv. teológov v Aténach r.1936. Na ňom výtvala parížska ruská škola na čele s G. Florovským. Pri pokuse určiť skutočnú podstatu pravoslávia ku katolicizmu a protestantizmu postavil sa proti doterajšiemu trendu pravosláv. teolog. vývoja v ostatných storočiach a program rozhodného návratu k patrist. tradícii. Tento "neotradicionalizmus" mal 3 ciele:

- oslobodiť sa od katol. a protestant. vplyvov, ktoré u nich dominovali od 17. storočia
- oslobodiť sa od samotnej západniarskej problematiky, návrat ku gréc. Otcom a byzantskej teolog. tradícii
- v dialógu so súčasným svetom položiť základy teológie, ktoré by však bola schopná tvorivo prispieť k ekumen. dialógu a zjednoteniu kresťanov /podnecovali aj vznik SRC/.

Neotradicionalizmus uchováva z Chomiakova iba to, čo bolo tvorivé a zakorené v orientál. tradícii /nábož. nacionalizmy u Chomiakove už predtým kritizoval V. Soloviov/. Tak vlastne prišlo k objavu a vyjadreniu / v nových termínoch základ. momentov z byzant. tradície. Na novo bol premyslený, prehĺbený a doplnený pojem sobornosti /konciliarity/.

B. TEOLÓGIA CIRKVI AKO KRISTOVHO TELA

Rozvinutá v Byzancii /podľa sv.Pavla/ má 2 charakteristické črty - a/ spojuje ekleziológiu s kristológiou tým, že v Cirkvi vidí pokračovanie tajemstva Vtelenia

b/ - úzko spája učenie Cirkvi s tajomstvom Nejsv. Trojice. Toto umožňuje špecifický pohľad na vzájomné vzťahy členov Cirkvi i jednotlivých miestnych cirkví vo svetle trinitárnej analógie.

Prvý systém. pokus o poňatie tajomstva Cirkvi podľa tradície urobil V. Losskij. Konečným cieľom Cirkvi podľa neho je zbožštenie /teozis/ celého stvorenstva. Realizuje sa to takto: Vtelené Božie Slovo zbožštuje ľudskú prirodzenosť a Svätý Duch každú ľud. osobu. Tak tajomstvo Cirkvi sa utvára podľa vzoru tajomstva Nejsv. Trojice. /V r.1987 v ČSSR toto dielo vyšlo v CN - Praha/.

Iní teológovia ho kritizujú a poukazujú na nebezpečenstvo ďalekosiahlosti trinitár. analógie /teozis-poznačené nutnosťou a diele Sv. Ducha slobodou/. V tejto schéme /podľa Floro/ ho je nebezpečenstvo redukcie kristolog. aspektu Cirkvi v prospech pneumatologického.

Podľa Florovského je pre pravoslávnych optimom biblické poňatie Kristovho Tela vo svetle tradície. Harmonicky spája všetky rozmery ekleziológie a vylučuje akúkoľvek dichotómiu pôsobenia Krista a Sv. Ducha. Pavlov obraz "Tela" /Cirkev/ je pre Florovského viac než bežná metafora. Proti pneumatolog. koncepcii Cirkvi Chrouiakova stáva striktnú kristolog. orientáciu celej ekleziológie.

Svojnámom celej ekleziológie Florovského je analógia medzi Cirkvou a Vtelením /dáva jej organický a sviatosťný ráz/. Život Cirkvi sa opiera o tajomstvo Poslednej večere a zoslanie Sv. Ducha. Účastníci eucharistie sa spájajú v jedno Kristovo telo - Cirkev. V tejto analógii nezachádza ďaleko - dopĺňa ju ideou sobornosti /personalisticky charakter Cirkvi/. Tuto vyváženosťou svojej koncepcie Florovskij ovplyvnil nielen ruskú teológiu, ale aj súčas. grécku.

C. TEOLÓGIA MIESTNEJ CIRKVI-eucharistická ekleziologia

Tanto druhý hlavný prúd predstavuje Afanasiev a jeho žiaci: Meyendorff a Schmemmann. Poznačuje to však aj Jevdokimova, Clementa, Kesicha, Bobrinského a Gréka Ziriulasa.

Podľa tejto teórie pôvodná ekleziológia po III. storočí nepoznala ideu všeobecnosti Cirkvi, ale bola eucharistickou. Opierale sa o plnosť Božej Cirkvi v každej miestnej cirkvi pri eucharistii, pod vedením miestneho biskupa. Základ je v 1. liste Korintanom.

Záver: Miestne cirkev nie je časťou všeobecnej Cirkvi, ale Božej Cirkvi v plnosti.

1. Biskup je viditeľnou hlavou miestnej cirkvi a svedkom apoštolskej tradície, /nástupcom apoštolov/ a zástupcom Krista. Jeho moc v diecéze nie je "nad cirkvou", ale "v cirkvi".

2. Miestne spoločenstvo, v ktorom biskup vykonáva svoju pastiersku sviatosťnú službu - je jediným dôvodom jeho existencie /ecclesiology de communion/. Takto "učiace" je v súlade s "cirkvou poučovanou". Tým likvidoval Chozniakovu jednostrannú funkciu laikov.

3. Eucharistická ekleziológia nechápe miestnu cirkev ako "monádu uzavretú do seba" a zdôrazňuje vzájomné komunikovanie cirkvi /koinónia/. Vzájomný kontakt nie závislosťou poddanstva ani vlády, ale spoločné svedectvo ako poslanie Cirkvi vo svete.

Nekoľko každá miestna cirkev svojsky prejavuje plnosť Božej Cirkvi, existuje medzi nimi osobitná hierarchia a z Kristovej vôle isté prvenstvo svedectva a väčšej autority. Je to "prvenstvo autority" vo svedectve lásky. Prvenstvo najprv patrilo Jeruzalemu, potom prešla na rím. cirkev, ktorá vďaka tomu - stala sa všeobecným strediskom pre ostatné cirvi. V tomto kontexte sa eucharistic. ekleziologia púšťa do jedného z originál. pokusov riešiť otázku primátu v Cirkvi.

D. PRIMÁT V CIRKVI

Pravoslávni teológovia rozlišujú 2 aspekty primátu:

1. ideu primátu vo všeobecnosti
2. teologické zhodnotenie rímskeho primátu v jeho histo-

rickej podobe.

Prvá idea bola vždy známa kresťan. východu. Druhá -
- historická podoba zostávala v ich očiach prekážkou zjednotenia kresťanov. Ďalej pravosláv. teológia rozlišuje primát cti od primátu jurisdikcie. Pravoslávni nikdy nepopierali primát rím. biskupa v jeho prevej dimenzii: v primáte lásky i cti, ktorý patrí pápežovi ako biskupovi Ríme ako aj biskupovi celej kresťan.cirkvi. Proti tomu niet histor. svedectiev. Teológovia vidia ťažkosť len v určení povahy tohto primátu.

Od 11. storočia /Kerularios/ až po tragické udalosti na počiatku 13. storočia /4. krížová výprava, dobytie Carihradu, latinizácie východu/, zrodil sa vo východnej Cirkvi nepriateľ. postoj voči Rímu. Tak začala polemika okolo primátu.

V 19. a 20. storočí došlo k protirímskej polemike aj v ruskej Cirkvi /ostré vyhlásenie Bulgakova proti I. vatikán. koncilu. Oficiál. stanovisko je formulované v encyklike východ. patriarchov z r. 1848 /ako odpoveď na encykliku Pia IX. "In suprema Petri Apostolice Sede" a potom ešte v patriarchálnej a synodálnej encyklike z r. 1895 /patriarcha Antimas VII./ proti encyklike Leva XIII. /"Praeclara"/a na koniec po tretí raz v r.1948 v Moskve v rezolúcii konferencie pravosláv.autok. cirkvi. Všetky tieto dokumenty označujú katolícku náuku u primátu ako "deformáciu učenia N. Zákona, herézu a protikresťanskú inováciu" a súčasné pokusy riešiť primát. Značná časť teológov si uvedomuje škody, ktorými trpia pravoslávne cirkvi v dôsledku izolácie národných cirkvi a nedocenenie úlohy primátu v minulých storočiach. /Nik ich nechránil proti zvoli, deformáciám až prenasledovaniu hierarchie a veriacich/

V Grécku to boli cisári, ktorí svojvoľne dosadzovali biskupov a patriarchov najmä od čias obrazoborectva, potom prišli Turci a tí "zametali" s patriarchami; neraz ich zosadzovali len kvôli obrovským popletkám za zvolenie. V Rusku Romanovci - najmä od Petra Veľkého, ktorý v duchu slobodomur.

ideí odstránil patriarchu a prvý zriadil "Úrad pre veci cirkevné" - Svätý synod biskupov a namiesto patriarchu až do februára 1917 riadil Cirkev cár /podľa protest. vzoru: panovník je hlavou Cirkvi/ prostredníctvom svojho riaditeľa pre veci cirkevné - prokurátora /prokurora/. Bulharov najprv Čerihrad politicky zotročil a potom cirkevne: totálnym pogrécťovaním cirkev. života /gréčtina v kostoloch/ v knihách, školách. Inkvizíciou literatúry a liturgických kníh a ich verejným pálením. A navyše znemožňovaním zriadenia bulhar. patriarchátu a exkomunikovaním pokusu o patriarchát a prerušenie komúnie s Bulharskom v minulom i tomto storočí.

Začiatok dialógu tvorí stretnutie troch profesorov z paríž. pravosláv. inštitútu sv. Sergeja s katolíckymi teológmi. Dialóg pokročil diskusiami o primáte vo svetle eucharistickej ekleziológie, mystickej koncepcie primátu a vo svetle súčasnej pravoslávnej exegézy. Okrem toho potešili ich formulácia II. Vatikán. koncilu o kolegiálnosti biskupov. Neďalej namiesto neomylnosti pápeža zdôrazňujú spoločnú neomylnosť, ktorej subjektom je vedomie celej Cirkvi /hlásenie pravdy celou Cirkvou pôsobenia Sv. Ducha/, ktorý je jediným kritériom pravdy v spoločenstve veriacich. Potešilo ich síce prehlásenie koncilu, že Sv. Duch je udeľovaný celému Božiemu Tudu - a ten sa nezdá byť vo viere /Svetlo národov, 12/.

Na uzáver len toľko: Pravoslávno-katolícky dialóg postúpil vpred od prvého stretnutia na ostrove RODOS, cez Mníchov, Bari / v južnom Taliansku - 2x/ a tohto roku bude 5. zasadanie v kláštore nový Vaalam pri Helsinkách vo Fínsku. O tom budú informácie v budúcom čísle. Tento krátky prehľad čiastočne zapĺňa medzeru, ktorú by mala vyplniť práca niektorého mladého kňaza alebo leika /naším práním: 40 - 45 ročného/, aby mohol ešte v tejto problematike aj ďalej sa špecializovať a obohatovať Boží Tudu v ČSSR.

Kresťanstvo a morálka - podľa aked. Lichačova

Literaturnaja gazeta uverejnila na začiatku 1987 rozhovor s akadem. Dmitrijom Lichačovom pod názvom "Nepokoj svedomie." Vyvolal prevelký ohles čitateľov. Rozhovor viedol novinár N. Tulpin. Lichačov ako odborník na stero-ruskú literatúru a cirkevné umenie odpovedal na otázky - svedomie a vina každého jednotlivca za minulé bezprávie, postavenie cirkvi v sovietskej spoločnosti a v literatúre.

Otázka: Čitatelia spolu s Vami premýšľajú o morál. problémoch našej spoločnosti, o príčinách úpadku duchovného života, o príčinách lži, korupcie, nečestnosti. Poniektorí z nich - a nie je ich málo - tvrdia, že prvá žilila zlu samotná cirkev, ktorá mala skúsenosti s výchovou a že Vaše pobádanie bolo obsiahnuté v náboženskej morálke.

D. Lichačov: Morálka je ľudskou prirodzenosťou. Jej normy sú pevné a večné. Veď, naozaj, čo možno postaviť namiesto prikázania NEZABIJEŠ? Nejaké iné prikázanie? ZABI ?! A proti NEPOKRADNEŠ! alebo NEPREHOVORIŠ KRIVÉHO SVEDECTVA!?

To je jedna stránka otázky. Ale je aj druhá strana. Dostávam veľa listov, v ktorých mi čitatelia rozprávajú o ateistickej propagande. A tá často vzbudzuje v našich občanoch nepriateľský vzťah k veriaci a k cirkvi. Vietu považujú za známku nevedomosti, hoci musím povedať, že práve nevraživosť sa rodí z nevzdelanosti, z neznalosti histórie cirkvi a histórie vôbec. Aj v ohlese na horeuvedený článok čítam listy, v ktorých cítiť pohrdanie, prostorský tón voči veriaci, voči kňazom. Tieto listy nie sú len plodom nevzdelanosti, ale svedčia o tom, že tu chyba literatúra demokracie.

U nás vládne názor, že vrej kláštory boli ohniskami tmárstva. Ale kto potom opisoval knihy? Kto zavádzal nové hospodárske metódy: A to nehovorím o estetike - o este- tickej stránke cirkevného spevu, cirkev. slova, kalieb, architektúry. Tú dnes obdivujeme a tá vždy bola na naj- vyššej úrovni. Predtým všetkým nesmieme zatvárať oči. Na- vyše vieme, akú úlohu zohrávala Cirkev v dejinách Ruska -

napr. v období feudálnej roztrieštenosti sa zasadzovala o jednotu, proti rozbrojom, povzbudzovala v boji s cudzími dobyvatelmi. A kto bojoval proti krutosti Ivana krutého? Metropolita Filip, ktorý neohrozene usvedčoval krutého vládára.

Ak tu hovoríme o dnešnej Cirkvi, tak potom musíme v predvečer 1000. výročia pokresťanenia Rusi zdôrazniť: **STAVIAME SA ZA ÚPLEŇ, SKUTOČNÚ ODLUKU CIRKVI OD ŠTÁTU. NÁŠ ŠTÁT musí byť skutočne oddelený od cirkvi a nesmie sa miešať do vecí cirkvi a naopak cirkev do vecí štátu. Práve na to musí dozerať RADA PRE CIRKEV. VECI. Tá, bohužiaľ v nedávnej minulosti zasahovala, a veľmi aktívne, do cirkevných záležitostí. Je naozaj potrebné omedzovať právo cirkvi na vydávanie takých kníh, ktoré veriaci potrebujú, ako biblie, cirkevný kalendár, a ostatná cirkevná literatúra?**

BUDŮ ŽIŤ CIRKVI A NÁBOŽ. SPOLOČENSTVÁ V ZSSR SLOBODNEJ

Predseda Rady pre cirkev. veci v ZSSR Konstantin Charčov v rozhovore pre amer. AP pri odchode z USA do vlasti povedal, že sovietske úrady sa "v minulosti odchyľili od Lenina a kruto zachádzali s cirkvami." Perestrojka, podľa neho umožní cirkvám "slobodný život!"

"Náboženstvo a cirkev budú za socializmu žiť slobodne - to je objektívna realita" - vyhlásil ďalej K. Charčov. Zásluhu o zmenu prisúdil priamo M. Gorbačovovi. "V minulosti sme pravdepodobne náležite nechápali úlohu náboženstva v spoločnosti. Teraz pri procese otvorenosti a demokratizácie otvorene hodnotíme našu cestu a určujeme budúci program", povedal K. Charčov. Zdôraznil, že zmeny sú už zjavné a doložil to návštevou Matky Terezy z Kalkaty a carihradského patriarchy Dimitrosa v auguste 1987. "Boli časy, keď panoval názor, že v socializme nebude náboženstvo vôbec existovať. V súvisi s tým sme sa v minulosti dopustili chýb, za ktorými nasledovali administratívne sankcie voči nábož. organizáciám", /nepr. zatváranie kostolov a pod./

Patriarchovi ruskej pravoslávnej cirkvi Pimenovi

Pišem Vám vo veci preťažkej situácie katolíckej cirkvi na Ukrajine, Ako je Vám známe, že po tzv. Ľvovskej synode bola katolícka cirkev vyhlásená za ilegálnu. Tak bold Brestská únia z r. 1565 vyhlásená za bezobsažnú a neplatnú a katolícka cirkev bola svojvoľne zapojená do ruskej pravoslávnej cirkvi. Som si istý, že Ste dobre oboznámený a pravou povahou spomínanej synody. Nebolo to nič iné ako divadelné predstavenie, naaranžované správou, na ktorom zopár prestrašených a na seba mysliacich schizmatikov prijalo "dokument" nadiktovaný zhora. Týmto odmietli rozhodnutie zhromaždenia v Brest-Litovsku a na to nemali oprávnenie ani od episkopátu ukrajinskej cirkvi ani od spoločenstva veriacich.

Mechcem rozoberať detaily synody z r. 1946. Je to osobitná otázka. Nekanonická povaha tohto Ľvovského zhromaždenia je známa a nestál za ňou ukrajinský kat. episkopát ani prevažná väčšina duchovenstva. Tí kňazi, ktorí odmietli podpísať dokument synody z r. 1946 boli podrobení represiam, zavretí do väzenia a pracovných táborov alebo poslaní do vyhnanstva. Veľa z nich zomrelo. Kostoly ukrajinských katolíkov boli uzavreté.

Vedenie ruskej pravoslávnej cirkvi hralo hanebnú úlohu v tejto veci tým, že sa zúčastnilo na vynútenom splynutí ukrajinskej katolíckej cirkvi za štátnej asistencie a navyše vyhlásilo likvidáciu ukraj.kat.cirkvi ako dobrovoľné splynutie s ruskou pravoslávnuou cirkvou. Ako možno hodnotiť toto stanovisko ruskej pravosláv. cirkvi, ako sa možno zmieriť so základným princípom kresťanskej lásky a milosrdenstva. Od tej doby uplynulo vyše 40 rokov. Avšak tento fakt sa nestal len žirou historiou. Je to ešte stále surová krvácajúca rana.

Napriek všetkým pokusom likvidovať ukraj.katol.cirkev ona existuje a pracuje v nepredstaviteľne ťažkých podmienkach,

a to v "katakombách" a pokračuje svojom kresťanskom poslaní. To je skutočnosť. Otázka je otvorená. Skôr či neskôr sa musí riešiť. Čím prv sa dostane spravodlivosť k slovu, tým lepšie.

Obraciam sa na Vás v predvečer radostného milénia pokresťanenia Kyjevskej Rusi, aby Ste pomohli ukraj. katol. cirkvi najmä týmito:

- vyhlásiť rozhodnutie "Ľvovskej synody" za neplatné
- uznať nespravodlivosť dnešného vzťahu ruskej pravoslávnej cirkvi k ukrajinskej katolíckej cirkvi
- požiadať sovietske úrady, aby obnovili práva katolíckej cirkvi na Ukrajine, aby mohla legálne existovať

Takýto počin z Vašej strany ako hlavy ruskej pravoslávnej cirkvi by bol prejavom pravej kresťanskej lásky k prenasledovaným bratom v Kristu. Bol by to krok na ceste k ekumenizmu s ostatnými kresťanskými denomináciami. Nakoniec - bol by to prínos k rastu vzájomného porozumenia, priateľstva a kresťanskej lásky medzi ľuďmi Ukrajiny a Ruska. Jedine táto cesta má moc odstrániť škvrnu hanby z ruskej hierarchie za nespravodlivé nakladanie s ukrajinskou katolíckou cirkvou.

Nie je lepšie robiť pokánie za svoje vlastné hriechy a hriechy predchodcov než to ponechať na súd dejín budúcich generácií? Preto ich zatažovať našimi bremenami, keď budú mať aj tak dosť svojich vlastných? Ale - a to je najdôležitejšie - nezabúdajme na Boží súd, ktorý nás kresťanov očakáva a ktorý zhodnotí každého podľa jeho skutkov.

S úctou

Štefan Chmara

28.6.1987

/Podľa KNS, 281/

IV. Obnoviť a prísne dodržiavať leninské zásady straníckej a štátnej disciplíny

Preverovať ľudí, preverovať faktické plnenie úloh

Je celkom neprípustné, keď niektoré stranícke výbory pristupujú tolerantne k služobným priestupkom komunistov a niekedy ich dokonca hája a berú pod ochranu.

Je známe, že Lenin bol vždy proti tomu, aby tých, ktorí porušili zákon, brali do ochrany len preto, že sú členmi strany. Žiadal, aby sa odstránila akákoľvek možnosť využívania vládnucej strany na oslabenie zodpovednosti komunistov za porušenie zákonov sovietskej moci. O Leninovej nezmieriteľnosti voči zhovievavému postoju, svedčí aj jeho list z 18.3.1922 členom Polit. byra. V tomto liste ostro odsudzoval pokusy straníckych a sovietskych organizácií nadržovať členom strany, ktorí sa dopustili trestných činov. Tento Leninov list nebol publikovaný. Je to však veľmi dôležitý dokument a jeho plné znenie je:

Nie po prvýkrát čo moskovský výbor /t.j. I.S. Zelenskij/ prakticky nadržuje komunistom - zločincem, ktorých by bolo treba vešať.

Stáva sa to "omylom". Ale nebezpečenstvo tohto "omylu" je obrovské. Navrhujem:

1. Prijat' návrh s. Divilkovského
2. Udeliť moskovskému výboru prísne poverenie za nadržovanie komunistom /prejavom nadržovania je Osobitná komisia - ČKA/
3. Zdôrazniť všetkým gubernským výborom, že za čo najmenší pokus "ovplyvňovať" súdy v zmysle "zmiernenie" zodpovednosti komunistov bude ÚV vylučovať zo strany.
4. Obežníkom informovať ľudový komisariát spravidlosti /kópie gubernským výborom strany/ o tom, že súdy sú povinné trestať komunistov prísnejšie než nekomunistov.

Ze nesplnenie tejto ulohy budú ľudoví sudcovia a členovia kolégia ľudového komisariátu spravodlivosti prepustení zo služby.

5. Uložiť predsedníctvu ÚV pokorňat prezídium moskovského sovieta uverejnením pokorňania v tlači

Lenin na záver dodáva: "Vrchol hanby a darebáctva; strana, ktorá je pri moci, chráni "svojich lumpov"."

/Ex post aktuálne; ex Pravda,
20.11.1962, Bratislava/

Prečo?

Prečo

je toľko biedy na svete?
chorôb a bolestí,
hľadu a života bez domoviny,
bezradnosti a strachu,
osamelosti a smútku,
kľemstiev a ilúzií,
nepriateľstiev, bezohľadnosti
a zúfalstva.

Prečo?

"NENÁVISŤ JE NAJOSKLIVEJŠIA ZBRAŇ,
NECH UŽ JU KTOKOĽVEK POUŽÍVA."

O "PROTIŠTÁTNEJ ČINNOSTI"

Privykli sme si, že hlavne tí vládcovia, ktorí vládu násilím a sami seba stotožňujú so štátom, za "protištátnu" vyhlasujú každú činnosť, čo sa im nepáči.

Zamyslime sa však: čo je štát, a čo mu naozaj škodí? Štát - to je organizované spoločenstvo ľudí. Nie človek vznikol pre štát, ale štát pre človeka. Teda zmyslom existencie štátu je zabezpečiť dobro každého jednotlivca, pomôcť neplniť zmysel existencie človeka. A protištátna činnosť je tá, ktorá mu v tom bráni.

Štát má každému spravodlivo umožniť rozvoj a realizáciu potrieb telesných, kultúrnych i duchovných až po zjednotenie s Bohom, prameňom všetkého dobra.

Na naplnenie prirodzených potrieb treba neustále zdokonaľovať poznanie, vedu, výrobu, životnú úroveň a kultúru. To nie je možné bez slobody a spravodlivosti. K plnosti a dobru ľudského života treba aj pokoj - pokoj vnútorný, pokoj medzi ľuďmi a pokoj vo vzťahu človeka k Bohu. Dobré využívanie výsledkov vedy, spravodlivosti a pokoja sa nedarí bez vnútornej slobody, čiže slobody od zla a hriechu.

Preto skutočnou protištátnou činnosťou je predovšetkým hriech, lebo ten šíri zlo. A je ňou každé šírenie nenávisťi, prenasledovanie pre rasu, presvedčenie, či náboženstvo, a aj každé potlačanie pravdy, slobody a spravodlivosti.

J.u.g.

= REGNA SINE IUSTITIA
SUNT MAGNA LATROCÍNIA =

ŠTÁTY BEZ SPRAVODLIVOSTI
SÚ PREVEĽKÝM LCTROVSTVOM =

DUCHOVNÁ HUDBAOmšové častiSpevy kňaza s odrovedami veriacich

V liturgii oslovuje kňaz Boha, alebo veriacich štylizovane, deklamovaným spevom. Dôraz je na duchovnej podstate, preto sa spev kňaza nesprievádza organom. Veriaci odpovedajú krátkymi spevmi v bezprostrednom dialógu. Nesľobodno organom ani iným spôsobom rušivo do tohto zasahovať. Napríklad - pohotovým "chytaním tónu", ktorý sa často nepodarí. Organový sprievod nie je normou. Vo väčšine prípadov nie je ani potrebný. Má zostávať zvukovo a hudobne v pozadí. Sprevedzenie predpokladá istú dávku spolupráce s ohľaduplnosti. Tiež sa treba dohodnúť na tónine a spôsobe, ako udeť tóninu. Tóniny by mali zodpovedať strednej /najpoužívanejšej/ hlasovej polohe.

Kyrie

Do omšového úvodného obradu sa prevzalo viacnásobné opakovanie výzvy "Kyrie eleison" /Pane zmiluj sa/ ako pôvodná litaniová invokácia, ktorú veriaci oddávna opakujú pri jednotlivých úmysloch. V minulosti napr. pri zastaveniach cestou do kostola pri tzv. štáciovej procesii. Za pápeža Gregora Veľkého pribudlo "Christe eleison" a tak vzniklo Kyrie ako samostatný spevný celok. Kresťania aj potom vsúvali medzi opakované invokácie nové hudobno-textové prídavky, tzv. trópy, a tak sa v celej kresťanskej Európe tvorili kyrieminy. Tridentský koncil ich vylúčil z liturgie, ale do rímskeho misála sa prevzal istý výber tróповých textov, ako súčasť 3. formuly úkonu kajúcnosti, ktorá nahrádza aj Kyrie. Tieto sa nemajú spievať, sú určené na prednes hovoreným slovom.

Spevu Kyrie by sa mali zúčastniť všetci zhromaždení, keďže je to prosba o milosrdenstvo a vyjadruje túžbu po vykúpení. Je prirodzené dať prednosť spevu pred recitovaním, pretože sa tým stupňuje intenzita výrazu. V advente a pôste sa odporúča spievať Kyrie aj preto, že Gloria sa nespieva.

Zvolania "Kyrie eleison, Christe eleison" sú gréckeho pôvodu a prešli nezmenené do latinského aj iných jazykov ako všeobecne zrozumiteľné. Preto ich možno používať aj pri liturgii so slovenskou rečou a netreba ich bezpodmienečne prekladať.

Pri bohoslužbe je najvhodnejší striedavý spev: kantor alebo zbor predspevuje každú invokáciu a zhromaždenie ju opakuje, prípadne zbor môže dopĺňať viachlasom.

Na zvýšenie slávnosti môže výnimočne spievať len zbor niektoré hudobne náročnejšie Kyrie. Buď gregoriánske alebo viachlesné s prípadným inštrumentálnym sprievodom. V tomto prípade sa každá invokácia tradične opakuje 3 razy.

Výnimočne možno spoločne spievať aj niektorú pieseň - kyriaminu s ucelenou trojicou invokácií. Napr. vianočnú pieseň Kyrie eleison. Na tento účel musí mať pieseň osobitné cirkevné schválenie.

-K.B.-

"KTO ÚPRIMNE A NÁBOŽNE SPIEVA
DVAKRÁT SA MODLÍ"

RODOSTROM SLOVENČINY

"Povstal v útlohu veku mladenc
slovenský ... a ktorý povedal
zreteľným slovom: Slováci píšete
po slovensky ...!"

Literárne múzeum PAMÁTKY sloven. literatúry Matice slovenskej v Martine uviedlo jedinečnú audiovizuálnu mozaiku z vývinových a nárečových podôb Slovákov: ľudské piesne, balady, rozprávky a rozprávanie zo všetkých krajov Slovenska. Mozaika je venovaná 225. výročiu narodenia Antona Bernoláka a 200. výročiu jeho historického činu - kodifikovania prvej podoby spisovnej slovenčiny. Je to naozaj jedinečný program - ako výsledok hľadania nových foriem uplatňovania prejavov ľudovej kultúry. Pri ďalšej realizácii iste sa program bude dopĺňať, rozširovať.

V Bratislave tento veľkolepo realizovaný RODOSTROM bol vo Veľkej sále Dozu ROH, 15.1.1988. Je to už 14. repríza. Na východe republiky to videli len v Spišskej Novej Vsi. Veríme, že to poputuje po slovenských mestách. Potrebuje to najmä: Poprad, Prešov, Michalovce a Sobrance. Lepšie by sa národ zrástol.

Tých, čo to videli považujeme za šťastlivcov a pre tých, čo to nevideli, povzbudzujeme, aby cez miestne odbory Matice slovenskej zabezpečovali realizáciu RODOSTROMU aj v ich kraji.

Vzhľadom na dôležitosť týchto výročí, radi Vám sprostredkujeme bohatstvo myšlienok z program. bulletinu:

Jazyk, ktorým sa dorozumievali kmene južnej vetvy Slovanov, usídlených pred bránami gréckeho Solúna v 9. storočí, natolko zaujal mladého, na osvojovanie si cudzích jazykov Konštantína /ak by nebola pravdivá domnienka o slovenskom pôvode jeho matky/, že si ho osvojil. Iste netušil, že jeho spontánny záujem nájde také významné využitie. Jazyk kmeňov Slovanov stmeleneých vo Veľkej Morave

do ktorej bol so svojím bratom Metodom pozvaný, bol na-
tolko blízky jazyku Slovanov žijúcich medzi bránami Solú-
ne, že mohol pohotovo, využívajúc malú grécku abecedu, vyt-
vorit základný pilier kultúry všetkých Slovanov: písanú
podobu ich jazyka.

Rozpad Veľkomoravskej ríše, po ňom nasledujúce pohyby
Slovanov, Germánov, Staromaďarov, formovanie nových štátnych
útvorov, vpád Tatárov, husitské hnutie, tristoročné turecké
plienenie v Európe a ním vyvolané migračné vlny, nespočetné
vojny, hladomory, spôsobovali pohyb, susedské či zmiešané
spoluzitíe rôznych etník a skupín. Tak vznikali zo spoloč-
ného základu aj rôzne podoby hovorovej reči Slovákov, kto-
ré poznáme v podobe nárečí aj dnes.

Začiatkom dlhodobého procesu hľadania jednotiacej
spisovnej podoby jazyka vhodného pre všetkých Slovákov boli
humanistické a osvietenenské prúdy 17. a 18. storočia. S ni-
mi súviselo aj formovanie ich etnického či národného pove-
domia. Širokým vrstvám nezrozumiteľnú oficiálnu latinčinu
od roku 1792 mala nahradzovať maďarčina. Absenciu národné-
ho spisovného jazyka nahrádzali Slováci češtinou. Visceré,
ale odborne málo podložené snaženia zmeniť tento stav vyústí-
li v historický čin dvadsiatpäťročného Antona Bernoláka a
ním stmelenej kolektívy nadšencov a zanietencov - Učeného
tovarišstva. V r. 1787 uzreli svetlo sveta dva základné
pilieri spisovnej slovenčiny: *Linguae Slavonicae ...*
compendiosa simul et facilis Orthographia /Stručná a zá-
roveň ľahká ortografia/ a *Dissertatio philologico-critica*
de litteris Slavorum /Kriticko-filozofická rozprava o slo-
venských písmenách/. Napriek všeobecne priaznivej osvietenec-
kej atmosfére vyšli diela anonymne. Anton Bernolák, syn
zemiansko-roľníckych rodičov zo Slanice na Orave, bol v tom
istom roku vysvätený za kňaza. Sú to udivujúce skutočnosti.
Núkejú veľa otázok. Slanica, dnes Oravskou priehradou za-
topená, obec vandrovskej plátenníkov, križujúcich Európu.
Ako formovalo jeho vedomie rodinné, či obecné zázemie?
Ako vplývala na jeho myslenie ľudová škola v Slanici a
v Némestove? Aké podmienky k štúdiu mal na univerzite
vo Viedni, neskôr v generálnom seminári v Bratislave, kde

sa dokázal naučiť viacero jazykov, keď získal také rozsiahle vedomosti z histórie Európy: Nezodpovedanou ostane otázka: čo by bol vedel pridať k svojmu rozsiahlemu dielu /v roku 1791 vydal prvú učebnicu slovenskej gramatiky - Gramatika Slavica e Etymologia vocum Slavicarum, /prírúčku o tvorení slov/, a posmrtno vydaných 6-zväzkových slovníkových dielom Slovár Slowenský, /Česko-Latinsko-Nemecko-Uherský; Budín 1825-27/, keby nie predčasná smrť /1813/?

Uplynulo ešte niekoľko desaťročí, kým dozrel Bernolákom začatý proces a sformovala sa základňa pre vytvorenie spisovnej podoby slovenčiny, ktoraj základ dala kultúrna stredoslovenčina, a viac než 100 rokov, kým sa spisovný jazyk dostal k najširším vrstvám formou vyučovania na všetkých stupňoch škôl.

Aj keď dôvody použiť za základ stredoslovenské nárečie boli jasné, v časoch Bernoláka a Štúra bolo každé z nárečí Slovákov na takom stupni vývinu, že boli schopné vytvoriť klenbu spisovného jazyka. Boli základným prostriedkom odovzdávania tradícií, poznania, informácií o dianí v okolí sveta a vložené do piesní, balád, povestí, rozprávok aj formovateľom estetických a duchovných hodnôt Slovákov. Ani súčasný mohutný tok spisovnej slovenčiny, plyúci z prostriedkov masovej informácie, tvoriaci základ vyučovania na všetkých školách, jednotná platforma oficiálnej aj súkromnej komunikácie medzi ľuďmi z rôznych oblastí Slovenska, ich nedokázala vytlačiť. Existenčná zotrvačnosť nárečí je neuveriteľná a ich schopnosť pružne a originálne reagovať na nové podnety, impulzy a vplyvy je väčšia ako spisovného jazyka. Najstaršia generácia súčasnej populácie Slovákov prijímala nárečie ako svoju materinskú reč. Spisovnú podobu slovenčiny si však osvojila a ovláda ju s rovnakou istotou ako miestne nárečie, v ktorom uchováva nepreberné množstvo zanikajúcich slov, zvrátov, výzieb, patriecich k bohatstvu nášho jazyka.

Bernolákov čin bol základný a nevšedný. Z úcty k nemu, plnej obdivu a vďačnosti odznie každé slovo programu Rodostrom slovenčiny.

... A k tomu, prečo som v slovníku na prvé miesto nepostavil latinčinu, alebo maďarčinu a nemčinu, ale slovenčinu a češtinu, pohýnali ma viaceré dôvody:

P o p r v é preto, že práve spomínané národy, všetky bez výnimky majú viaceré slovníky spracované vo vlastnej materinskej reči, kým slovenský národ od počiatku do dnes nemá naskrze nijaký, čo akokoľvek sa vrúcnyu želaním už dávno a veľmi žiadal.

P o d r u h é preto, že Slováci ďaleko prevyšujú pestré jazykové zloženie národov obývajúcich Panóniu, a preto, keď som zostavoval svoju príručku, patrilo sa dať prednosť väčšine, aj keby som nechcel, aby sa takto hojnejšie mohli rozšíriť medzi viacerých plody dobrodenia, čo sa prítomným dielom usilujem vykonať.

P o t r e t i e preto, že potreba naučiť sa viacero rečí, najmä maďarskú, ktorá podľa 7. článku zákona z roku 1792 je predpísaná na dosiahnutie verejných úradov na území tohto kráľovstva, najviac tlačí Slovákov, ktorí sotvaže sa môžu dostať na vyšší úrad, ak okrem materinského jazyka neovládajú presne aj iný, najmä však maďarský a nepochybne aj nemecký. Kým naproti tomu Maďari a Nemci, čo je očívidné, hoci slovenskú reč, alebo vôbec, alebo iba z čiastky ovládajú, v každom povolaní ľahšie dostanú a udržia si popredné miesta.

P o š t v r t é preto, aby som pestovanie slovenčiny, začaté pred desaťročím a postupne niekoľkými dielkami udržované, konečne na najvyšší vrchol mohol priviesť, aby sa svojou dokonalosťou dnes úspešne vyrovnala hociktorému z najvyspelejších jazykov.

P i a t a a posledná príčina znou zvoleného poradia bola tá, aby som týmto dielcom ukázal krásu nárečia, ktoré som vzhľadom na jeho široké použitie a tiež starobylosť, užitočnosť, jemnosť a znamenitosť už v úvode k svojej Gramatike podľa mienky najpoprednejších mužov uznal za vznešené.

"... Čiže to, čo Slováci pri iteratívnych slovesách dokonavého vidu vypovedia jedným slovom, iné jazyky sú nútené vyjadriť opisom, aby to primerane vystihli. A čo má povedať o nespočetných zvláštnostiach jazyka a idiomatizmoch, ktoré v iných jazykoch ináč ako opisom nie je možné reprodukovať? Alebo čo povedať o gerundiálnom, alebo prechodníkovom a participiálnom spôsobe, ktorý tvorí najkratšie a najobraznejšie výpovede a ktorý väčšins jazykov nepozná? A ktorý jazyk je schopný vyjadriť v reči rozhorčenie alebo opovrhnutie zveličenými menami /augmentatívami/? A to nehovorím už ani o toľkej pestrosti zdobnenia, ktoré sa každodenne používajú ..."

"... V ničom totiž neustupuje, ak máme spravodlivo súdiť - - vážnosti a vznešenosti španielčiny, podmanivosti a ľahkosti francúzštiny, pôsobivosti a výraznosti angličtiny, bohatstvo zmyslu a dôraznosti nemčiny, ľúbosvučnosti a príjemnosti taliančiny a nakoniec panovačnej prísnosti našej maďarčiny. Má všetky tieto vynikajúce vlastnosti, ak ju používajú mužovia učení a výreční, zrodení a usposobení pre spoločnosť, ako hovorí slávny Matej Bel."

/Slovár Slovenský, Česko-Laťinský-Ľežnecko-Ťberský Antona Bernoláka, vydaný v roku 1825/

/Ťryvky z Predhovoru z roku 1796, keď bol Slovár ukončený a ktorý sa zachoval v rukopisnej pozostalosti Martina Hamuljaka. Preložil Juraj Chovan/.

- E. : Bulletin -

Zaujalo nás bohatstvo myšlienok a postrehov. Iste ušli vašej pozornosti.

Schopnosť nevzdať sa považujem u človeka za jeden z najľudskejších momentov. Isteže, možno ho aj zlomiť a povahy sú rôzne. Ale ja verím na ľudí, ktorí nosia v sebe opornú konštrukciu proti lámaniu sa.

Otázky človeka, prečo a kde som, v akom vzťahu som k prírode a k okoliu, otázka zákonitosti alebo náhodnosti života, odvahy či strachu - odhaľovanie zákonov, ktoré sa človeka priamo dotýkajú, sa deje neustále a vždy. Večné témy, iba sa trochu menia kontexty. V starej hudbe alebo literatúre sa už dávno všetko odohralo, a to, čo vytvára nové umenie a čo ho vôbec oprávňuje nazývať sa novým, to vôbec nie je predmet kumštu, to sú skôr iné kontexty, iná doba, iná móda.

Najkrajšie a najsilnejšie na umení sú ľudské konštanty, ktoré sa nemenia zo dňa na deň, z viery na vieru, z filozofie na filozofiu. Nič, nijaká filozofia ani svetonázor nedokázali vykoreniť ľudí z ich skejsi praludzskosti; hoci na druhej strane, nepostihli nikdy ani celý zázrak človeka. Lenže, človek musí ostať svojím spôsobom nepoznaný, "neprekuknuteľný" - ak by takým prestal byť, prestal by mať zmysel aj celý kumšt. Nebolo by dôvodu písať básne, hudbu, nebolo by dôvodu vlastne na nijakú tvorbu. Každé dobré umenie je dokonalá rozprávka, v ktorej zápasí niekoľko večných princípov.

Tvorím zároveň tak, aby som naplnil tajné túžby ľudí, ktorí ma počúvajú ... Možno, že podstata umenia, ktoré dokázalo vytvoriť klenby cez storočia až tisícročia je práve v tom ...

- Tvorba sa začína kdesi v hlbokom vnútornom pociťovaní, že niečo musí byť povedané, dať na známosť.

Tvorba je vlastne potreba akejkoľvek poctivosti, ktorá nie je nijako ináč realizovateľná.

Citliví ľudia, do ktorých najviac vnikne slovo hudby, patria obvykle do skupiny tichších, hanblivejších ... nepíšu listy a po koncerte nepribehnú s okázalou gratuláciou. Ale je veriť, že idú osamelí nočnou ulicou kamsi domov a niečo v nich doznieva.

- Človek musí byť tolerantný, bez tolerancie ako takej nemôže existovať nijaká spoločnosť. Nešťastie nie sme anjeli a s takými ľuďmi treba rátať. Myslím si, že tolerantní by sme mali byť k názorom, ale nie k nečestnosti, ľži, pretvárke.

- Komponujem už 35 rokov. Mnohé skladby som napísal dávno a dodnes sa hrajú. Človek sa mení a jeho nároky na dokonalosť, na formulácie stúpejú. Z minulosti mám rád najmä to, kde sa už výrazne ozýva, ten tzv. večný problém, pretváranie ľudských variácií, a mám to rád aj napriek tomu, že by som niektoré miesta prepracoval a vylepšil. Nikdy som to neurobil, lebo k neopakovateľnému dokumentu patria aj vtedajšie chyby.

Viem, že platnejšie a vážnejšie "tabuľky" výkonov a hodnôt musia prejsť nejakým filtrom väčšieho časového odstuhu.

Preto každé doba akoby si znovu vyberala a prehodnocovala kvality, znovu mení hierarchiu hodnôt a vidí sa mi, že tento proces musí trvať stále.

Spev

Každý sme svoj dar dostali
 hlbokotkvie nám v duši
 cez roky človek pomaly
 len jeho ostne tuší
 a skúša obstať bez bólu
 vyhnuť sa tlaku zhora.
 Nič nechcem dať len na vôľu
 ak vše je v chcení chorá.

Pán dal mi pieseň do srdca
 i túžbu očiam vložil
 krv v žilách vše je horúca
 myšlienok tempo zanožil.
 Časom ver bývam rabom snov
 škovránkom túžob letných
 borím sa tmou a pľuťou zleu
 pre snov pár svojich vzletných.
 Ten dar nám v srdci hlboko
 je modlitbou i piesňou.
 Hviezdy sú vždy tak vysoko
 kým prehrýzam sa tiesňou.
 Len spievať chcem si o šťastí
 a chváliť svojho Pána.
 Nepadnem nikdy do pastí
 smútku - keď páli rana.
 Deň sám si hojí bolesti
 noc v spánku zastreje rany.
 S úsvitom zmiznú úzkosti
 pod pláščom svätej Panny.

Len prežiť

Dajte mi kvapku vody,
 ja nemôžem sa hrať,
 dajte mi kvapku vody
 lebo mi horí hrud'
 a cítim surtný varl
 Už sedím vedľa mŕt,
 a preto volám vás
 nie želiteľ sľubné plody,
 čo vasne spálil mráz.
 Dajte mi kvapku vody
 na prikovaný hlas!

Dajte mi zámkit svetla
 na rozstrieľanú zem,
 dajte mi zámkit svetla,
 bo vo tme zahyniem
 zbavená opory! ...
 Už stý druh pokery
 ma ťahá v čnosť a časť
 ako rakytová metla.
 Len prežiť a len zniesť! ...
 Dajte mi zámkit svetla,
 nech ešte udriem časť!

Dajte mi obe ruky,
 vy moja krv a časť,
 dajte mi obe ruky
 a sily bude dosť
 rozpučiť obruž púť:
 Mňa nepodmani pud
 o mój duch pozná lep
 výrobcov bez azbuky.
 Problémom nie je chlieb

- dajte mi obe ruky
do snáh a modlitieb:
/Gorazd Zvonický/

Aký som biedny

Aký som biedny, Bože, aký úbohý
a často pozabudnem na to,
spijam sa vedou, zbožňujem zlato,
a pritom neviem na nohy.

Klaniam sa svojmu rozumu
í zdá sa toho hodný.
Ba také nikdy nedokázal činy
ako v tieto časy naše,
vzlietol ako sokol z divočiny
a pýchy vyprázdňuje čaše.

Matička Zem už nestačí,
s ňou osud doteraz bol spätý,
ľudský duch vesmír poznačí,
na smelé vydáva sa lavy
a v nekonečné svety
chce preniknúť a panovať ...

Len výš a výš,
len diaľ a diaľ,
len aby panoval,
vesmíru vtrhol do predsiene
a nepokoj ho súri, žerie,
chce doraziť až ku trónu,
kde večná múdrosť vládne ...

Či pred ňou na kolena padneť
 Podlínú vzdá jej poklonuť
 A či ju vyzve na duel,
 čo sa raz na nebesiach zvidel,
 v ktorom lesk Luciferov zbledol,
 keď v mene božom Archanjel
 v priepasti temné zvrhol draka
 a z jeho pažeráka
 vytrhol čistých duchov armádu,
 Trojjediného nadvládu
 uznal a do služby si stal
 a veľkým hlasom zavolal:
 Kto ako Boh?!

Ten výkrik: hlahol počnice,
 čo ľudstvo celé musí čuť:
 Upierať v Slnko zranice,
 a nechcieť pri tom oslepnúť!

Tej slepoty mi trochu nažim
 i hlavou občas do steny,
 nech vidím, na čo vlastne stažim,
 so zemou ak som zrastený.

Aký som biedny, Bože, aký úbohý
 a často pozabudnem na te,
 spijam sa vedou, zbožňujem zlato,
 a pritom neviem na nehy ...

/J.V./

Sonet Valentinovi Beniakovi

V priateľstve mužov je najviac hrdinstva,
 hoc túto pravdu nehlása kratný list.
 Adresu ešte mám, k cieľu treba prísť.
 ruky si podať v dome pohostinstva:

aby rod spolu bol, deti na priateľi,
 aj družnosť veselá z priateľskej oceli,
 by život bol zase živým na potechu,
 ešte raz si sadnúť pod modranskú vliechu!

Kus vzdychu je v tomto želaní. Všetko vieme,
 prečo reč bledne dnes, prečo svetlo blíka
 pod nohy zbojníka, čo pľesť v slove krúti.

Kým básne básnik má, k nemu sa vynieme,
 nech strážcov požehná, ruku od hoblíka.
 Babylon väčší bol a predsa sa zrútil.

/M.Š./

Pozdrav z uránových baní

Len toľko: že žijem, v náručí si Vás zvieram,
 v blankytných spomienkach lietam k rodným sféram.

Ste slnkom jediným, všetko moje šťastie
 a túžba za vami ako víchor rastie.

Žehnaj vás Težiteľ, zahoj všetky rany
 a nebies Bolestná kľeč vezme vás do ochrany.

71

Toto som napísal na purpur jesenných listov
ja, syn váš vzdialený dušou zápalistou.

/Väzeň z Jáchymova/

Prč minút po premiére

Rómea
s Júliou
niesli
ne nárah havraních.

Posmrtný chorál
hľadiskom
ťahle
znel -

Opona klesla ako zostrelená
Plam sviece mŕtvych
dohorel.

Smutno je v duši.

A ty si možno práve
v Savoyi,
v Rexe,
v exaltovanej Jalte.
Je desať hodín,
najvhodnejší čas.

Noc čierna vrana
s dvojakou tvárou
navštívila nás.

/J.N./

Slová najkrajšie

Keď zašepkám slovo žblnkot
 akoby vesmír zvinul sa,
 v ňom srdca zachvieva sa tlkot,
 by tým vlnkám priklonil sa.

Keď vypoviem slovko krása,
 to svet sa vo mne kolembás
 skutočnosť mizne, len zdá sa,
 výška i hĺbka je klenba.

Keď vidím na pluhu lomeš,
 obopína ma hrozny báči
 Je orby čas. Prečo driemeš?
 Tvoj otec dobrý oráč bol.

Na dne silných emócií
 je zlaté slovo manička,
 na každej stála štácií,
 by bezk hodila na líčka.
 /A.M./

Šťastie

Kvet, ktorý ziera ešte skôr
 než z púčka rozvinul sa
 hlas nedozretý z výšky hôr
 a nezrodená múza.

I vánok morom letiací,
 čo k brehom nadobehne,
 krása, čo vŕadne prv varí
 jak stačíš šepnúť: pekní!

Je padajúcej hviezdy žiar,
 tajnosť susednej izby.

V hrade hŕstráži drakov pár
 a preto je to veľký dar
 raz zrieť ho dierkou kľúčovou
 v tej tmavej izbe zamknutej
 a pozorieť a íť ďalej.

/M.J./

Deti

Tá radosť blažená, čo dušu otvára,
 keď sa len pozrieme do vašich očí.
 Čo to je za cena a aké potecha!
 Ó, aký krátky čas, ako krátky len,
 rýchlo sa tento raj, rýchlo prekročí.

/M.Š.

ZA UHLOM KOSTELNÝM

Don Bosko, víchrica sa hnala po Valdoccu,
Don Bosko, zima je a slza mrázne v oku.

Ze uhlo m kostelným, kde piští mráz a bieda,
sa teším, že od vás lampa mi odísť nedá.

A dúfam, že aj mňa vo svojom tesnom byte
prijmete na nocľah a k srdcu pritúľite.

Dneska som nejedol, bo nemám ani mamy,
vás budem milovať a ostanem vždy s vaší.

Don Bosko, čujete, jak srdcovoľne vyjďť
A z vášho okna som čul krásnu melódiu.

A ešte toľkí sú bez tetu, ako ja som,
a smiem sa pokúsiť zísť svoj hlas s vaším hlasom?

U vás je tek teplo! Tam už mráz pokrýl lôku,
nože mi ukáľte, jak viete stisnúť ruku!

Jaj! Myslím, vy nikdy nemali ste dľaň mäkkú,
leť, dajte mi prespať, neukradnem vám deku ...

Bo vaša izbička je taká vľúdna, ľúba,
a ja som - jak viete - bez mamy, bez kozuba.

Orientačné správy

Švédsko - Od 24. augusta 1987 majú švédski katolíci svojho prvého svätiacneho biskupa. Počet katolíkov: 7 tisíc r.1945, 150 tisíc r.1987

Je medzi nimi veľa prisťahovalcov. Duchovnú službu koná 103 kňazov, z toho 17 domáckich.

Japonsko - Tokijský arcibiskup Peter Seuchi Širaynagi ostro odsúdil oživenie japon. militarizmu a nepriateľ. nálad voči cudzincom. "By nie sme len obeťou atóm. bomby, ale aj útočníkmi, ktorí zničili pokoj a poriadok vo svete. Všetci Japonci musia pociťovať zodpovednosť za to, čo naši predkovia urobili."

Burundi - Vládne úrady sa rozhodli pre nové represálie proti katolíckej cirkvi. "Z dôvodov poriadku, bezpečnosti a pracovnej aktivity sa vlád. výnosom zakazujú vo všedné dni katolícke bohoslužby." Môžu sa konať len v sobotu popoludní a v nedeľu. Prez výnosom sa konali denne po 17. hodine. Prezident Jean Baptiste Bagaza vyhlásil, že to nie je "útok proti cirkvi." "Mechceme brániť bohoslužbám, kráťom, alebo uzatváraníu cirkevných manželstiev. Našej politike ide o to, aby sa potlačovali všetky činnosti, ktoré sú proti našim cieľom - jednote, práci a pokroku." Naša poznámka: Je to kuriózne po všetkom, čo sa na proticirkevnom fronte udialo od francúzskej revolúcie, cez Bismarkov kultúrny boj proti cirkvi, cez prenasledovanie v Mexiku, Španielsku, Izr. zväze a u nás. Nič nového pod slnkom /im. príslovia/. Krajčír je starý, len módný strih sa mení!

Valdénska cirkev - V minulom roku vyzvala evanjel. cirkev k moratóriu v ekumen. vzťahoch ku katolíkom, pretože zaviedli m a r i á n s k y r o k.

Egypt V tomto štáte je situácia pre mohamedánov, ktorí sa stali kresťanmi neprestajne zlá. Za ich spožitok je stanovený trest 1-2 roky. Verejne odmietnuť islam alebo príklon k inému náboženstvu podľa návrhu nového zákona bude sa trestať doživotným väzením.

Počet rehoľníkov medzi Koptami stúpol až na 500 osôb. Obnovené hnutie vychádza z kláštora sv. Makária v nitrijskom údolí. Zloženie: roľníci, robotníci, lekári, technici, učitelia. Koptská cirkev v Egypte má okolo 8 mil. veriacich.

Turecko Vláda vydala tlačový zákon, podľa ktorého v celom Turecku sa zakazuje predávať biblie /ani tlačik ani dovážať./ Úradný dôvod: obsah biblie útočí na jednotu štátu, poškodzuje verejný záujem, verejný poriadok a morálku. Kresťanov v Turecku je len pol percenta. Počet sa znižuje.

Španielsko V Madride, Tolade a Salamance sa tento rok začali dialógy medzi Medzinárod. fórom kresťanov, židov, a mohamedánov. Cieľ: preskúmať možnosti stykov na základe biblie a koránu.

Čína Vláda v Pekingu dovolila Biblickej spoločnosti postaviť v Manjingu modernú tlačiareň. Stroje a zariadenie oslobodila od cla. Ročne sa vytlačí 250 tis. biblií a 500 tis. NZ.

Škótsko Generálne zhromaždenie presbyterián.cirkvi odstránilo zo svojho zákonníka ustanovenia: "zakazuje sa manželstvo s neveriacimi a s pápežcami." Takisto zrušili označenie pápeža ako "antikrista". Počet obyv.: 5,1 mil. Vyše polovica sa hlási k štát.presbyterián.cirkvi. Katolíkov je 824 tisíc.

India Má 730 mil.obyvateľov. Kresťania tvoria 2,6% Najviac je katolíkov - asi 10 mil., ortodoxných asi 3,5 mil. Cirkvi sa realizujú na cel. synochrenitativ.polí. Kresťanstvo v Indii považujú stále za malé náboženstvo. Stať sa kresťanom pre

nejedného Inda a Inetu znamená poprieť vlastnú identitu.

Katolíci: väčšina dnešných katolíkov je "dona", v rozvojových krajinách a Latín.Amerike.

Rím: Za najdlhšiu cestu pápeža považuje talianska tlač cestu z Vatikánu do Rím.synagogy 13.6.1986. Symbolicky sa skončilo dvojtisícročné distancovanie od Židov.

NSR Evanjelické cirkvi odhadujú, že roku 2030 bude v NSR len tretina obyvateľstva v evanj.cirkvách. dnes je katolíkov a evanjelikov po 45%.

Anglicko Anglikánsko-katolícka komisia dospela k dohode - kompromisnej formulácii o spravodlnosti a spasení človeka. Pápež a carentburg. arcibiskup sa mali posúdiť. Problém bol v tom, že anglikáni stáli na stanovisku: k spásu netreba dobrých skutkov - to je darované Kristovou milosťou.

Katolíci trvajú na tom, že človek sa sám musí prikloniť k svojej spásu skutkami /živá viera/. Keďže medzitým anglikáni začali ordinovať ženy za farárky - zjednotenie oboch cirkví je zamerané.

Čína Po 20 rokoch znovu vláda povolila činnosť pravoslávnej cirkvi v svzápad.provincii Kain-Kiang. Na postavenie nového kostola vláda darovala 5 000 dolárov.

Na žiadosť 2 200 Židov žijúcich vo východ. Turkestane /Čína/ uznala vláda za sviatok Vianoce a Veľkú noc.

Templetonova cna - založil ju John Templeton r.1972. Udeľuje sa tomu, kto "originálne" priblíži súčasnému človeku poznanie Boha a jeho lásky.

Medzi nositeľmi je: matka Tereza, Billy Graham, brat Roger z Talzô.

Jeruzalem Po skončení reštauračných prác, bol v Jeruzaleme sprístupnený Monastier čestného Kríža Kristovho. Je to najstarší pamätník v Palestíne. Posviacku vykonal pravosláv.patriarch Diodor.

Sv. Otec pri stretnutí s americkými biskupmi /bolo ich 400/ odpovedal na ich otázky - veľmi otvorene kladené - veľmi jasne a dôkladne. Prepísané na stroji tvorí to 20 strán textu. - To nebolo ani na koncile. Vyniká nádovšetko e k l e z i o l ó g i a spoločensťva: vzťah miestnych cirkví k Všeobecnej sa nemôže posudzovať len z hľadiska sociologického. Cirkev nie je súhrnom miestnych cirkví. Všetci biskupi, kňazi aj veriaci majú byť v úplnom spoločensťve s Petrovým nástupcom. "Chcem len jedno: slúžiť všetkým biskupom na celom svete, utvrdzovať ich v kolegiálnej službe." O odchýlkach a kontestácii časti amerických katolíkov povedal: "Povinnosťou Cirkvi je jasne a zrozumiteľne učiť ako o viere, tak aj o mravoch a predstavovať svoje učenie strhujúcim spôsobom." "Jedna z najväčších služieb, ktorú my, biskupi, môžeme preukázať Cirkvi - je konsolidovať prítomné a budúce generácie katolíkov v solídnom celkovom chápaní viery."

"Rok čo rok som cestujúcim katechétom, aby som sa dostal do styku s mnohými ľuďmi, ktorí doteraz Krista nepoznali a aby som s mladými cirkvami spoluprežíval ich duchovné bohatstvo, ale aj ich trápenie a utrpenie. Navyše ich podporujem pevnejšie zakoreňovať kresťanskú vieru do ich kultúr a neustále povzbudzujem všetkých, ktorí sú na predných postoch evanjelizácie."

/Nedeľa svetových misií -
26.10.1986/

Najbohatší a najnáročnejší program pri ceste po USA bol v Los Angeles. "Priateľu, volám Ťa!" - Bolo heslo /transparent/ pápeža. Otázok bola celá záleža. Každé meso po otázke odovzdávalo svoj dar - napr.: z Denveru to bol mariánsky hymnus. Z Los Angeles to bol m i a o r i a d n y d e r: spev bezrukého chlapca, ktorý pri ňom brnkal na gitaru prstami na nohách. Nasledoval uragán potlesku. Pápež zišiel z pódia na štadión, objel chlapca a povedal: "Neozaj nebojácny chlapec! Tony, dal si nám nádej a dávaj ju ďalej všetkým ľuďom!"

Chile - "Kresťania sú povolani k civilizácii lásky a povinnosťou duchovných pastierov je prispievať k ich dosahovaniu bez ohľadu na prekážky, ktoré kladie politická moc." /Kard.Silva Heriquez/

Írako - Pastierský list fr. biskupov /november 1987/ Odsudzuje násilnú činnosť IRY a zakazuje katolíkom pod smrteľným hriechom členstvo v nej ako aj jej podporovanie. Niet miesta pre romantické ilúzie. Toto násilie sa nedá ospravedlňovať.

Anglicko - "Všetci máme podiel na tradícii našich mučeníkov a môžeme z nej čerpať silu, aj keď nás rozdeľujú hranice vyznania viery." /Brit.ráda Cirkvi pri svätorečení 40 angl. mučeníkov v r. 1970/.

Čína - Predstavitel' cirkevného úradu pri čínskej vláde oznámil 22.11.1987, že postaví pomník jezuitskému misiónárovi Matejovi Riccimú, ktorý tam pôsobil pred 400 rokmi. Pomník bude v misijnej stanici - dedine, blízko Kantonu.

ZSSR- Žiadost' o legalizáciu Katolíckej cirkvi na Ukrajine podali 2 ukrajin. biskupi spolu so skupinou kňazov reholníkov a laikov, pápežovi a do Kremľu. Odvolávajú sa na "Perestrojku" a zdôrazňujú, že spoločenské podmienky na obnovenie sú optimálne. Spoločenstvo gréckokatolíkov tvorí dnes okolo 3 milióny členov.

ZSSR - Soviet. vláda /Moskovskije novosti, 20.10.87/ vrátila rus. Cirkvi kláštor O p t i n u /pustyn'. Bol to najslávnejší mnastier minulého storočia /až do r.1917/. Bohatá knižnica s pre-mnohými unikátmi a s pre-slávenými "stercami" - duchov. vodcami rus. inteligencie. Teraz vychádza najavo /v učebniciach to nie je/, že okrem pre-mnohých sem chodieval Gogol, Dostojevský, Tolstoj - ešte aj tesne pred smrťou, napriek tomu, že ho rus. cirkev exkomunikovala

ze jeho novú teológiu. O Dostojevskom se zachoval záznam v denníku "starce" Ambrozijsa, "kajúššij sia". O Tolstom: "górdyj". Popri monastiere Danilovskom v Moskve, Tolstom v Jeroslave a tejto Optine posudzujú orgány aj žiadosť cirkvi zriadiť erém na Solovieckých ostrovoch /predtým najslávnejšie rus.kartúza/, a to na ostrove Anzer. Autor navyše udáva, že za minulý rok vláde vrátila cirkvi "v niektorých gorodách odkrytý stéryje a dēže postroženy nóvyje chrámy." Na adresu dogmetikov autor hovorí, že dnes je nebezpečné udržiavať vzťah cirkvi a štátu na vojnovej nohe /"na vojennýj led"/. Je to podľa neho hlboké a nebezpečné poblúdenie. - Renováciu zaplatí rus. cirkev. Bude tam mužský monastier. /Pravdepodobne tam bude aj nemocnica pre černobyľ. obeť/.

Arabské krajiny - Budúcnosť v arab. krajinách je neistá. V Saud, Arábii, Kuvajte, Ománe je kresťanstvo ako aktivita zakázaná. V Bahrajne a v Spojených Emirátoch je umožnené starať sa len o cudzincov - kresťanov. V Jordánsku je zas plná sloboda. Sú tam len domorodí kresťania, pritom islam je štát. náboženstvom.

Maroko - Má 23 mil. obyvateľov, 95% mohamedánov. Kresťanské cirkvi sú "z a h r a n i č n é". Prestup na kresťanstvo je úradne zakázaný. Islam je tu nielen náboženstvom ale aj svetovým názorom, kultúrou a tekmer ničo ako "štátnou príslušnosťou".

Izrael - Ústredný štatistický úrad skúmal reč občanov.

83%	údalo úradný jazyk štátu Izrael	i v r i t
16%	arabčinu	
15%	jidíš	
12%	ruštinu	(niektorí uvádzali dva úradné jazyky, preto
11%	rumunčinu	je súčet viac ako 100 %)

Kto žije bez Krista,
stojí vonku pred dvermi
otcovského domu,
bez strechy,
na ulici

sv. Ambróz